БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

№ 222 (11820)
1968 оной
сентябрийн 20,
пятница

сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

200 МЯНГАН ЦЕНТНЕР ТАРЯАН

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоһон Мухар-Шэбэрэй аймагай таряашад сентябриин 18-да гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө дүүргэбэ. Бүхыдөө 191 мянган центнерэй орондо Эхэ оронойнгоо амбаарта 200 мянган центнер таряа оруулаа.

Тиихэдэ аймагай «Заганский» колхоз 20 мянган центнер таряа худалдаха түсэбтэй аад, 31,4 мянган центнер, «Знамя Ленина» колхоз баһал 20 мянган центнерэй орондо 30 мянган центнер таряа бэлэдхэлэй пунктда тушаагаа. Мүн «Искра», «Родина», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд Эхэ орондоо таряа ехээр худалдаба.

Мүнөө түсэбһөө гадуур таряан гүрэндэ худалдагдажа үргэлжэлһөөр. Байгша ондо Мухар-Шэбэрэй таряашад Эхэ орондоо хамта 260 мянган центнер таряа үгэхэ гэжэ шиидэв.

Н. МАЛЫГИН,
КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь;
П. ФАЛИЛЕЕВ,
аймгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо;
Н. ХОРОШИХ,
үйлэдбэриин управлениин начальник;
Ю. ПАРПАЕВ,
ВЛКСМ-эй райкомой секретарь.

МҮНӨӨДЭР—САБШАЛАН ҺАЙЖАРУУЛХА ҺАРЫН ТҮРҮҮШЫН ҮДЭР

НҮХЭД ЛУГОВОДУУД, ЛУГО-МЕЛИОРАТИВНА ОТРЯДУУДАЙ МЕХАНИЗАТОРНУУД! Бултадаа сабшалан дээрэ гаража, наг шэбхэ зөөхэ, газараа борнойлхо, дисковалха, уһалха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулаял!

БАЯН УРГАСААРАА ҺАНААГАА АМАРХАГҮЙ

Сабшалангай ургаса саашань һайжаруулхаар энэ намартаа ехэ хүдэлмэри хэхын тула тусхай һара соносхогдоод байһаниинь һайшаалтай. Манай совхоз һүүлэй жэлнүүдтэ энэ талаар зарим тэды амжалтатай.

Илангаяа үнгэрэгшэ хабартаа сабшалан дээрэ горитой хүдэлмэри хэгдээ. Тэндэ тусхай луго-мелиоративна отряд хүдэлжэ гараа.

Эдэ бүгэдын ашаар мүнөө жэл үбһэ ногооной баян ургаса абтаба. Бүхы 2209 гектар сабшалан дээрэһээ 17218 центнер үбһэн абтаа гэхэ гү, али гектар бүриһөө дунда зэргээр 21,5 центнер үбһэн хуряагдаһан байна. Тиигэжэ нёдондонойхиһоо 7 мянга гаран центнерээр ехэ үбһэн һүрилэгдэнхэй. Үшөө бүридхэлдэ абтаагүй үбһэн бии.

Дунтын бригадын хүдэлмэришэд бултанһаа ехэ ургаса абаа. Бригадынгаа 255 гектарай га бүриһөө 32 центнер үбһэ хуряаһан байна. Совхозой түрүү луговодууд бүри ехэ амжалтатай.

Манай суута луговод Иван Филимонович Серебрянников 61 гектарай тус бүриһөө 36,8 центнер үбһэ абажа шадаа. Луговод Иван Гаврилович Серебрянников гектарай 31,5 центнер, Деомид Елизарович Курикалов—34 центнер ургаса туйлаа. Баян-Булагай бригадын бэрхэ луговод Манидар Ванжуров 82 гектар газарһаа 3889 центнер үбһэ хуряагаа гэхэ гү, али гектарай 40 гаран центнер үбһэ абаһан байна.

Эдэ луговодууд сабшалангаа үтэгжүүлхэ, уһалха, сэбэрлэхэһээ гадна, үбһэшэдэй звенонуудые толгойлжо ябаа.

Байгша ондо сабшалан дээрэ 10 мянга гаран тонно шэбхэ гаргаад, үшөө 300 центнер минеральна үтэгжүүлгэ тарааһан байнабди. Ехэнхи шэбхэеэ намартаа зөөдэг заншалтайбди.

Мүнөө үедэ ургаса хуряалгын дүүрээгүй байгаашье һаа, луго-мелиоративна отрядаа, луговодуудаа бусад хүдэлмэриһөөнь һуллажа, сабшалан дээрээ ажаллаха арга олгохобди. Илангаяа сентябриин 20-һоо соносхогдоһон һарын туршада наг шэбхэ зөөхэ, сабшалангаа дисковалха, борнойлхо, уһалууриин системэ, түхеэрэлгэнүүдээ заһабарилха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха хэмжээнүүдые хараалаад байнабди.

Энэ жэлдэ баян ургасаараа һанаагаа амарангүй, сабшалангай ургаса улам дээшэлүүлхэ гэжэ оролдохобди.

П. СОБОЛЕВ,
Хүдэриин совхозой главна агроном.

Энэ жэлдэ Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой түрүү луговод Афанасий Колодиной звено үбһэ ногооной элбэг баян ургаса абаа. Даажа байһан бүхы 360 гектар сабшалангай, мүн олон жэлэй ногоо тариһан 47 гектар газарай га бүриһөө дунда зэргээр хорёод центнер үбһэ хуряагаа. Байгша ондо тус колхоз 17 гектарта хүсы үбһэ, таримал хяаг ногооной үрэһэ ургуулжа абаха гэжэ шиидээ. Мүнөө эндэ тэрэнэйнгээ ногоое комбайнаар хадаад, үрэһыень сохижо байнхай. Зураг дээрэ: (баруун гарһаа): комбайнер М. А. Колодин, тэрэнэй штурвальщик В. Соковиков, колхозой главна агроном Г. А. Кузнецова гэгшэд үбһэнэй үрэһэ шалгажа байна.

Э. ЛАПИНАЙ фото.

АЙЛ БҮХЭНДЭ— ГАЗЕТЭ, ЖУРНАЛ

Сентябриин 1-һээ 1969 оной газетэ, журнал захилга хаа хаанагүй эхилбэ. «Айл бүхэндэ—газетэ, журнал!» гэһэн уряа доро энэ шухала хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Хүдэлмэришэд, колхознигууд, алба хаагшад, интеллигенци дуратай газетэ, журналнуудаа захижа, энэ хүдэлмэридэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадана.

Тиихэшье ёһотой. Юуб гэхэдэ, совет хэблэл үргэн олон уншагшадайнгаа дура хүсэлые татан абажа, тэдэнэй эгээн дүтын хани нүхэрынь, зүбшэлшэнь болонхой. Уншагша бүхэн хамтынгаа, хубиингаа үйлэ хэрэг тухайда нэн түрүүн дурладаг газетэтээ, журналтаяа зүбшэлдэг, ушарһан һонин тухайдаа, һанаһан, сэдьхэһэн юумээ, баяр баясхалангаа, гомдол, гашуудалаа тэрээнтэйгээл хубаалдадаг заншалтай ха юм. Энэл ушар хүн зоной дунда газетэ, журналнуудай олоор тарадагые тайлбарилжа үгэнэ. Мүн мүнөө манай уншагша бүхэн юрэнхы эрдэмээр ехэ, олон янзын асуудалнуудаар үдэр бүри һонирхожо байдаг, илангаяа мүнөө үе сагай дэлхэйн һонинууд, уласхоорондын байдалай политическэ элдэб янзын асуудалнууд тэдэниие бүри ехээр, гүнзэгыгөөр һонирхуулдаг болонхой. Энэ эрилтыень саг соонь дүүрэнээр хангажа байха гансал зэбсэг гэхэдэ, хэблэл болоно.

Совет хэблэл партиин үнэн сэхэ үгые арад зондо хүргэжэ, манай ороной коммунис байгуулалтын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ажалшадые элсүүлхэ талаар ёһотой пропагандистын, агитаторай, эмхидхэлшын үүргые гүйсэдөөр дүүргэнэ. Газетын үүсхэлээр хэды ехэ ажал хэрэг хэгдэнэб, хэды олон асуудалнууд табигдажа, шиидхэбэреэ олоноб! Республикымнай газетэнүүдэй үүсхэлээр гансахан байгша ондо мяха, һү ехээр абахын, сабшалан, бэлшээри һайжаруулхын, эхэ хонин бүриһөө хурьга абахын, таряа хуряалгые богони болзор соо, шанар һайнтайгаар дүүргэхын түлөө гэхэ мэтын социалис мүрысөөн аймаг бүхэндэ дэлгэрээ һэн. Тиихэдэ хүн зониие коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын, ажаһуудалай талаар хангалгын, һургуулиин, соёлой эмхи зургаануудай болон бусад олон асуудалнууд газетын хуудаһан дээрэ табигдажа, шиидхэбэреэ зүбөөр олоһыень тооложо барахаар бэшэ гэхээр.

Тиимэл хадань айл бүхэн, хүн бүхэн газетэ, журнал алгадгүй уншажа байхые хүсэнэ. Республика доторхи 1000 хүн бүхэндэ 820 хэһэг газетэ, журнал хүртэхэ ёһотой. Энэ тоо олон юумые: уншагшадай олошорһые, тэдэнэй эрилтын ехэ болоһониие, хэблэлэй тон шухала үүргэ дүүргэжэ байһые гэршэлэн харуулна.

Хэды тиимэшье һаань, зарим нютагуудта үшөөл олон хүн газетэ, журнал саг соогоо абажа байха аргагүйдэнэ. Түб газарһаа холо, хээгүүр байрладаг малшад, механизаторнууд тухай эндэ хэлэгдэнэ. Тиихэдэ зарим ажахынуудай холын һууриин, тосхонуудайшье уншагшад газетэ бүхэниие саг соогоо абажа шаданагүй. Илангаяа Зэдын, Яруунын, Хяагтын аймагуудай ажахынуудай холын һууриин газарнуудай уншагшад иимэ гомдол саг үргэлжэ оруулжа байдаг. Захил хэхэ хүдэлмэриие һайнаар эмхидхээгүй дээрэһээнь, тэдэнэр саг соогоо газетэ, журнал захижа шаданагүй, тиигээд захиһан хэблэлыень почтын хүдэлмэрилэгшэд тэрэ үдэртэнь хүргэжэ шаданагүй. Энэ ушар байдал саашадаа тэсэшэгүй.

Ерэхэ жэлэй хэблэл тараалга болбол айл бүхэндэ, хүн бүхэндэ газетэ, журнал бэшүүлхэ гэһэн гол зорилготой. Мүнөө энэ талаар «Союзпечатиин», хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд аймаг бүхэндэ ехэ хүдэлмэри ябуулна. Нютаг бүхэндэ партийна хэблэл, түбэй газетэ, журналнууд, мүн республикымнай «Правда Бурятии», «Буряад үнэн», «Буряадай залуушуул» газетэнүүд олоор таража байна. Энэ ехэ һайшаалтай. Тиигэбэшье зарим газарта энэ хэрэгтэ анхарал үшөөл багаар хандуулагдана. заримдаа хэрэгсээгдэнэгүй гэһэн мэдээсэл ороно.

Хэблэл тараалга—политическэ хүдэлмэри мүн. Тиимэ дээрэһээ энэ хэрэгые нютагай партийна организацинууд гартаа абажа, зохихо туһаламжаар, хүтэлбэреэр хангаха уялгатай. Энээн тухай юундэ һануулагданаб гэхэдэ, мүнөө бүхы оромнай агууехэ ойдо—Ленин багшын түрэһөөр 100 жэлэй ойдо бэлдэжэ байна. Энээнтэй дашарамдуулан манай партиин үзэл сурталые дэлгэрүүлхэ ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ эхилээ. Энэ хадаа соёл сурталай хүдэлмэриин шэнэ шата болоно. Мүн хэблэлшье ленинизмын үзэл сурталые дэлгэрүүлхэ талаар урагшаа ехэ алхам хэхэ байна. Тиимэһээ газетые олониитэдэ хүргэхэ гээшэ партийна организацинуудай нангин уялга мүн. Тиигэбэл ажалшадай политическэ, ажалай эдэбхи улам дээшэлхэ байһаниинь дамжаггүй.

Совет ажалшад, залуушуул политическэ асуудалаар ехэтэ һонирходог болонхой. Энэ хүсэлыень харюулжа, политическэ газетэ, журнал тарааха хэрэгтэ анхарал хандуулагдахань заатагүй. Коммунистнууд, агитаторнууд болон пропагандистнууд партийна хэблэл захихадаа, өөһэдынгөө ажал хэрэгтэ сэгнэшэгүй ехэ туһаламжа абаха байна. Мүн тус тус һалбариин газетэ, журналнуудые мэргэжэлтэдэй дунда тараалгые эмхидхэхэ шухала.

Хэблэл тарааха талаар республика доторнай һайн дүй дүршэл бии юм. Захааминай, Кабанскын, Ахын аймагуудай «Союзпечатиин» хүдэлмэрилэгшэд, олониитын эдэбхитэд, партийна организацинууд, Улаан-Үдын түрүү предприятинуудай коллективүүд нёдондо жэлшье, мүн энэ жэлшье хэблэл тараалгые һайнаар ябуулна. Эндэ хэблэл олоор тараахын түлөө социалис мүрысөөн дэлгэрнэ, хэблэл захилгын тусхай комиссинууд олониитын эдэбхитэдһээ байгуулагдана, хэблэл тараагшадые урмашуулха элдэб янзын хэмжээнүүд абтажа, хамагһаа олоор хэблэл тараагдана. Энэ ушар бүгэдэндэ үльгэр жэшээ болог лэ.

1969 оной хэблэл зоной дунда һайнаар тарааха хүдэлмэриие эмхи гуримтайгаар ябуулха—иимэ дайшалхы зорилго «Союзпечатиин», хэлхеэ холбооной, нютагай партийна организацинуудай үмэнэ табигдана. Тэдээндэ манай олониитын түлөөлэгшэд ехэ туһа хүргэхэнь оохом.

ХАРТААБХА, ӨВОЩ—ГҮРЭНДӨӨ

1968 оной сентябриин 16-най мэдээн

(түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	хартаабха	овощ
Баргажанай	1	23
Бэшүүрэй	45	79
Зэдын	35	17
Яруунын	30	—
Загарайн	10	18
Захааминай	47	1
Кабанскын	37	6
Прибайкалиин	16	9
Хэжэнгын	—	15
Хяагтын	14	8
Мухар-Шэбэрэй	42	18
Сэлэнгын	—	11
Түнхэнэй	12	13
Улаан-Үдын	56	51
Хорин	—	17

Энэ толилогдоһон мэдээн дээрэһээ харахада, хартаабха гүрэндэ худалдаха, тушааха хүдэлмэри Баргажанай, Загарайн, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Хяагтын, Түнхэнэй аймагуудта хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна. Тарбагатайн, Кабанскын, Түнхэнэй аймагай ажахынууд, тэндэхи райпотребсоюзууд Алас Дурна зүгэй промышленна түбэй газарнуудта хартаабха эльгээхэ даабаряа дүүргэнэгүй, гэдэргэ татана. Жэшээнь, Кабанскын совхоз Хабаровск городой ажалшадта 40 вагон хартаабха эльгээхэ даабаритай аад, арайхан гэжэ нэгэ вагон эльгээгээ. Иимэрхүү байдал тэндэхи Шергинскэ совхоздо, Улаан-Үдын аймагай «Дружба», Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозуудта, Туранай совхоздо үзэгдэнэ.

Түмэр харгын Култук станцида «Сибиряк» колхозой тушааха хартаабха ашахаар ерэһэн вагон хэдэн сутка һула байба. Мүн Саянта станцида «Советская Россия» колхозһоо хартаабха ашаалха вагон сүүдхэ хадал миин зогсоо.

Райпотребсоюзуудта удаан саг соо хадагалагдаха үрэһэнэй, эдеэ хоолой хартаабха зөөхэ хүдэлмэри ехээр унжагайрна. Энэ хүдэлмэриие саашадаа гэдэргэ татабал, угаа хохидолтой болохо гээшэ.

Олохон райпотребсоюзууд овощ бэлэдхэжэ, тэрэнээ аймаг доторoo наймаалжа шаданагүй. Тэрэшэлэн хүүгэдэй, эмнэлгын эмхи зургаануудые овощоор мууса хангана. Үгэрсэ, помидор дабһалжа саг соонь баһал шадаагүй.

Үхибүүдтэ, үлбэр зоной бэедэ айхабтар хэрэгтэй морхооб, свёкло, тон багаар бэлэдхэгдэнэ. Олохон райпотребсоюзуудай бэлэдхэлэй, наймаанай хүдэлмэрилэгшэд мүнөө хүрэтэр ажахынуудһаа нэгэшье килограмм морхооб, свёкло абаагүй байһаар.

Зорилго юуб тэхэдэ, мүнөө үедэ ажалшадай хэрэглэмжые хүсэд хангахынгаа хажуугаар, үбэлдөө, хабартаа хэрэгтэй болохо хартаабха, овощ хүсэдөөр бэлэдхэжэ абаха, зохид һайнаар хадагалха шухала болоно. Эндэ аймагуудай партийна, советскэ органуудай зүгһөө шанга хиналта, туһаламжа хэрэгтэй гээшэ.

МОДОШОД МҮРЫСЭНЭ

Байгал далайн түшэг бологшо Баргажанай хадануудай хормойе шэмэглэһэн нарһан модон ногоорон шууяжа, хүнэй дура татадаг. Зунай халуун сагааршье, үбэлэй ханхинама хүйтэндэшье эндэхи ой соо эршэтэ ажал замхадаггүй. Баргажанай леспромхозой модо бэлэдхэлгын Лебяжинска пунктын хүдэлмэришэн бүхэн дундаа мүрысэжэ, ажалдаа һайн амжалта туйлахаар эрмэлзэнэ.

Эндэ 5—5 хүнһөө бүридэһэн долоон бага комплексно бригаданууд хүдэлнэ. Эдэнэр барандаа шахуу һара бүридөө 2000 кубометр модо бэлэдхэжэ, үндэр амжалта туйладаг болонхой. Тиигэжэ модо бэлэдхэдэг хүдэлмэришэдэй эршэ габьяатайгаар ажаллаһанай ашаар манай Лебяжинска пунктда найман һарын хугасаан соо 120.000 кубометр һайн шанартай модон отологдохо юм аад, аяар 127.270 кубометр модон отологдожо, доодо складта шэрэгдэһэн байна. Энэ тоо хараад үзэхэдэ урмашахаар даа.

Хурамхаанай болон Онёогой леспромхозуудай модо отолдог хүдэлмэришэд манай амжалтануудаар һонирхожо, һаяхан модо отолдог участогуудаар ябажа, хүдэлмэришэдөөр танилсаһан юм. Манай эндэхи газар модо бэлэдхэхэдэ хүшэр юм. Үбэлдөө саһан метрһээ дээшэ орожо, модо отолхо хамаг ажалые унжагайрууладаг. Зунай сагта хура борооной ехээр ороходо, нарһан модоной дундуур зурыһан харгы шабар шабхада дарагдадаг, модо ашаһан хүндэ машинануудай ябахань хүшэр болодог.

Тиигэбэшье манай участогай хүдэлмэришэд үдэр бүриингөө даабариие 125—130 процент дүүргэжэ шадаһан лэ байдаг. Эндэ ажал зүбөөр эмхидхэгдэнэ, оньһон техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдана бшуу.

Владимир Белигэй хүтэлбэрилдэг бригадын хүдэлмэришэд август һара соо 1680 кубометр модо бэлэдхэхэ даабаритай аад, 2.292 кубометр модо отолжо, даабарияа 136 процент дүүргэжэ, хамагһаа түрүүлбэ. Энэ ёһотой баатаршалга гээшэ. Баргажанай модошодой энэ түрүү бригада Хурамхаанай леспромхозой суута бригадир А. Щукинтай мүрысэнэ. Тиимэһээ эдэнэр недели бүхэндэ бүтээһэн ажалайнгаа дүнгүүдые согсолон гаргаад, улам ехэ модо отолхоор оролдоно, хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллана.

Өөрынгөө нүхэртэ найдажа, ажалаа зүбөөр эмхидхэн ажаллаһан Владимир Белик илалта туйлахал ёһоороо туйлана. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд ажалай журам эбдэнэгүй. Эдэнэр нэгэ хүн мэтэ эбтэй эетэйгээр урагшаа эрмэлзэһэн һанал бодолтойгоор ажаллана бшуу.

Түрүү бригадаһаа жэшээ абажа хүдэлһэн Петр Спиринэй, Иннокентий Кожевинэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд мүн лэ ажалай баатаршалга гаргана.

— Модо отолдог бага комплексно бригаданууд дундаа мүрысэн ажаллахадаа үндэр амжалтануудые туйлана. Баатар хүбүүдэй ажалаар урмашахаар даа!—гэжэ Баргажанай леспромхозой суута тракторист И. Скосырский нэгэтэ бэшэ хэлэдэг.

Табан жэлэйнгээ даабариие болзорһоонь урид дүүргэжэ, Эхэ оронойнгоо шэнэ барилгануудта улам ехэ модо бэлэдхэхын тула Баргажанай леспромхозой хүдэлмэришэн бүхэн шэн зоримгойгоор ажаллажа байна. Эдэнэр нэгэтэ бэшэ илалта туйлажа алдаршаха гээд этигэхээр.

Н. ГУРУЛЕВ,
Баргажанай леспромхозой мастер.

Улаан-Үдэ городой хүдэлмэришэд, алба хаагшад дүтын колхоз, совхозуудай поли дээрэ гаража, хартаабхаа малтахадань туһална. Үнгэрэгшэ пятницада Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхоздо Улаан-Үдын ТЭЦ, «Бурятэнерго» управлениин, мүн бусад эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ерэжэ, ехэ туһа хүргөө. Наратай дулаан үдэр байжа, эдэнэр табан гектарай ургаса малтаад, һайн шанартай хартаабха тушаагаа. Зураг дээрэ: Железнодорожно районой хүдэлмэришэд Эрхирэгэй совхоздо хартаабха малтажа байна.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

В. И. ЛЕНИНЭЙ ТУРЭҺЭЭР 100 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

Москвагай нэгэ булан—Кузьминкиин олон тоото гэрнүүдэй хажууда хоёр дабхар байшан харагдадаг. «1894 оной зун В. И. Ленин эндэ ажаһууһан, ажаллаһан юм» гэжэ бэшэгтэй хабтагай газаань үлгөөтэй байдаг.

Кузьминки тэрэ сагта зунай амаралтын газар байһан юм. 1893 ондо Ульяновтанай бүлэ зөөжэ ерэһэн байна. Тиихэ үедэ Дмитрий Ульянов Москвагай университедэй медицинскэ факультедтэ һурахаяа ороһон. Тэрэ зун Ульяновтанай бүлэ энэ гэртэ бултаараа суглараа һэн. Зураг дээрэ: 1894 ондо В. И. Ленинэй ажаһууһан гэр.

(ТАСС-ай фото).

ВЕТЕРАНУУД ЛЕНИН ТУХАЙ ХӨӨРЭНЭ

Серовско металлургическа заводой зуу шахуу политинформаторнууд агуу ехэ вождь тухай, ленинизмын мүнхэ һургаалай илан дэлгэрһэн тухай хөөрэлдөөнүүдые заводой цехүүд соо үнгэргэнэ.

Урдань Надеждинскэ гэжэ нэрлэгдэдэг байһан энэ заводой революциин һүүлээрхи түүхэ Владимир Ильичэй нэрэтэй таһаршагүй холбоотой юм гэжэ предприятиин ветеранууд хөөрэдэг. Богословско горно округто ородог байһан тус завод манай орон соо эгээн түрүүшээр гүрэнэй болгогдоһон, хүндэ промышленностиин предприяти. Металлургнуудай түлөөлэгшэдтэй Ильичэй уулзаһанай һүүлээр хоёр хоноод, 1917 оной декабриин 7-до арадай мэдэлдэ үгтөө һэн.

Эгээн түрүүшээр гүрэнэй болгогдоһон предприятида Владимир Ильич анхаралаа ехээр хандуулдаг байгаа. 1918 ондо округой агсан акционернүүдэй Надеждинскэ заводой эзэд дахинаа һаяар болохобди гэһэн һураг тунхаг тараахадань, ураалайхид Владимир Ильичһээ зүбшэл гуйжа хандаһан юм. Ленин тэрэ дары телеграммаар харюусахадаа, «Богословско округ дахинаа хуушан эзэдтээ бусаагдахань гэһэниинь шал худал зэрэб болоно» гээ һэн.

Энэ телеграмма хүдэлмэришэдые ехээр зоригжуулаа. Промышленностиин томо томо предприятинуудые, түмэр замай транспортые уласай мэдэлдэ оруулха тухай Ленинэй декрет капиталистнуудай хорото һэдэлгэнүүдые үндэһөөрнь усадхаа бэлэй.

Ажалай Улаан Тугай орденто Серовой нэрэмжэтэ металлургическа заводой шэнэ эзэд Ленинэй заабаряар ажаллана. Эдэнэр табан жэлэй эхинһээ түсэбһөө гадуур 50 мянган тонно шэрэм хайлуулаа. Предприятиие уласай мэдэлдэ оруулһанһаа хойшо, 50 жэлэй туршада металл үйлэдбэрилэн гаргалгаяа 23 дахин дээшэлүүлээ. Заводой металлургнуудай хахадынь шахуу коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэтэй.

В. ТРУШКОВ,
ТАСС-ай корр.

Серов.

КАЗАХ ЗОХЁОЛШОДОЙ ЛЕНИНИАНА

АПН-эй корреспондент Иосиф Малярай гуйлтаар Казахстанай Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарь Кабдыкарим Идрисов Владимир Ильич Лениндэ казах литераторнуудай зорюулһан зохёолнууд тухай хөөрэбэ.

Уран шүлэгэй Ленинианые бүтээлгэдэ казах арад бага бэшэ хубитаяа оруулаа гэжэ омогорхолтойгоор тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Бүри 1923 ондо Горкодо Владимир Ильич Ленинэй һүүлшынгээ статьянууд, бэшэгүүдые хэлэжэ үгөөд бэшүүлхэ үеэр казах совет литературын үндэһэ һуури табигшадай нэгэн, Сакен Сейфуллин революциин вождьдо зорюулһан шүлэгүүдые бэшээ бэлэй. Дарлагдаһан арадуудые мүлжэгшэдтэ эсэргүү һүүлшын шиидхэхы дайнда хүтэлһэн баатар—Ленинние магтан дуулаһан юм. В. И. Ленинние хүдөөлүүлгэдэ Казахстанай заха хизааргүй талын түлөөлэгшэдэй нэгэн боложо Сакен Сейфуллинай ошоһониинь тушаан болоһон ушар бэшэ байха. 1924 оной январиин 23-да «Гашуудалта мэдээн», «Хара үдэр» гэжэ хоёр шүлэг бэшээ һэн.

Нэгэ бага һүүлдэ Сакен Сейфуллин «Альбатрос» гэжэ поэмэ соогоо Ильичэй образые эли тодоор, үргэн дэлисэтэйгээр харуулаа бэлэй. Энэ поэмэнь казах хэлэн дээрэ поэт Таир Жароковой оршуулһан, Владимир Маяковскиин «Владимир Ильич Ленин» гэжэ олондо мэдээжэ поэмые дууряан татаһан байха юм.

Хорёод онуудта элитэ казах поэдүүд Ильяс Джансугуров, Беймбет Майлин, Сабит Муканов гэгшэд Ленинэй образ гарган харуулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулһан байна. 1925 ондо бэшэгдэһэн «Ленин амиды» гэжэ шүлэг соогоо «Үхэлгүйшүүл үхэл гээшые мэдэдэггүй, Үхэлгүй хадаа амиды гээшэл!» гэжэ баталан хэлээ һэн. Ленинтэй золгохоёо Мавзолейдэ хүн зоной оролог тухай поэт сэдьхэлээ хүдэлгэн хөөрэнэ.

Баянай малшан ябаһан, имагтал Совет засагай үедэ зохёолой замда гараһан Сабит Муканов Ленин тухай, тэрэнэй сэсэн ухаан, залан һайхан абари зан тухай сэдьхэлэй халуун үгэнүүдээр дурдан бэшэнэ.

Казах арадай аман зохёолдо вождиин образ тусхай һуури эзэлнэ. Вождь тухай дуунууд, домогуудаа эльгээхыень уряалжа Сабит Муканов арадай дуушад болон үльгэршэдтэ хандаа һэн. Казахстанай элдэб тородууд, ауланууднаа ерэһэн хэдэн зуугаад зохёолнуудһаа 69-ниинь шэлэгдэн абтажа, 1928 ондо «Ленин» гэжэ ном болгогдон хэблэгдээ бэлэй.

Бүхы талын шагнадаг Джамбул Джабаев, Арип Танирбергенов мэтын мэдээжэ акынууд Лениндэ дуунуудаа зорюулан дууладаг байгаа.

Акын Арип Танирбергеновэй «Ленин саһата уладал үндэр» гэжэ дууниинь Максим Горькиин редакцияар гараһан «СССР-эй арадуудай творчество» гэжэ ном соо толилогдоһон юм. Арадай шанаал-жоктау гээшын маягтайгаар найруулагдаһан, мэдээжэ акын Иса Байзаковой «Ленин — манай эсэгэ» гэжэ дуун Казахстанай олонхи тосхонууд, аулнуудта мүнөөшье һанадаг, дууладаг байха.

Ленинэй образые харуулха гээшэ Казахстанай олонхи поэдүүдтэ творческо эгээл гол шалгалта болонхой.

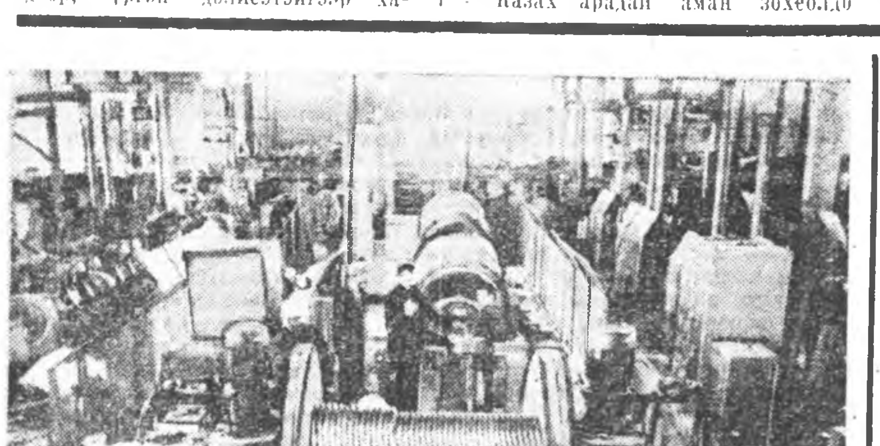
Казахстанай олонхи мэдээжэ поэдүүд вождиин энэрхы һайхан сэдьхэл, залан сэхэ абари тухай, Ленинэй суртал һургаалай мүнхэ тухай, Ильичэй арад зонтой таһаршагүй холбоотой байһан тухай эрхим шүлэгүүдые бэшэнхэй.

Залуу казах поэдүүд вождиин ажабайдалай ушар баримтануудые гүнзэгыгөөр ойлгон ухаалдиха гэжэ оролдоно. Тэдэнэр вождиин үхэлгүй образые үнэншэмэ зүбөөр гарган харуулхын түлэ шэнэ арга бэдэрэн олоно. Энэ талаар Кадыр Мурзалиевай «Гени» гэжэ поэмэнь һонирхолтой, онсо шэнжэтэй юм. Бэлигтэй залуу поэт Олжас Сулейменовэй «Газар, Хүндэ һүгэдэ» гэжэ поэмэнь. Ленинэй хэрэгые Совет Соведүүдэй ороной олон миллион хүнүүд үргэлжэлүүлнэ гэһэн бодолоор нэбтэрэнхэй.

Манай Эхэ ороной түүхэдэхи агуу ехэ үдэрэй—Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн урда тээ Казахстанай поэдүүд Ильичэй «дүүргэгдээгүй портредые» онсо мэдэрэлтэйгээр бүтээжэ үргэлжэлнэ.

Эдэнэй шүлэгүүдэй мүрнүүд Ленинизмын сурталай нарата гэрэлээр толотожо, үглөөдэрэй дэлхэйе Ленинэй захяагай ёһоор байгуулжа байһан хүнүүдэй үүсхэл зорилгоор нэбтэрэнхэй.

(АПН).

Эрхүүгэй область. Шелехов городтохи «Иркутск-кабель» завод түрүүшынгээ продукци предприятинуудта эльгээжэ эхилбэ. Зураг дээрэ: булад-алюмини шабын түмэр орёодог машина.

ТАСС-ай фото.

ЗОРИҺОНДОО ХҮРЭХЭЛ

Хонин ажал дээрэ тиимэшье удаан саг соо хүдэлөөгүйшье һаа, Буда-Ханда Убашеева зон нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй боложо шадаа. Тэрэнэй даадаг отарада 460 эхэ хонин харууһалагдадаг. Энэ жэлэй январь һараһаа эхилжэ отарын хонид түллөөд, зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьган абтаһан байна. Нёдондо 98 түл абтажа томо болгогдоо һэн.

— Табан жэлэй туршада хони харууһалжа байнаб,—гэжэ Буда-Ханда хөөрэнэ.

Энээхэн хугасаа соо тэрэнэй гараар хэдэн мянгаад хурьгад абтажа, Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахын һүрэгүүдтэ тушаагдаһан байха.

Ажахын хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Х. С. Котовтой ябахадаа, нүхэр Убашеева тай хөөрэлдэбэбди. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе тэмдэглэхын түлөө мүрысөөндэ ороходоо, ерэхэ жэлдэ юу хэхэ тухайгаа үнидэ бодонхой. Эхэ хонидынь искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ. Энэ хүдэлмэрине Буда-Ханда өөрөө эмхидхэһэн хадаа, нэгэшье хони һубайруулхагүй зорилготой.

М. СУТУРИН.

ШЭНЭ АВТОМАСТЕРСКОЙ

Өөрын мэдэлэй автомашинатан, мотоциклатан жэл бүри олон болоно. Байгша оной майн һүүл багай бүридхэлөөр манай республика дотор хубиин 2347 хүнгэн автомашина, элдэб маркын 25464 мотоцикл, 3494 мотороллер бии байһан. Иимэ олон машинануудые техническэ талаар харууһалха, заһабарилха хэрэг ходол гаража байдаг. Энэ талаар улад зондо гүрэнэй зүгһөө бодото туһаламжа үзүүлдэг болохо зорилгоор Буряадай АССР-эй Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг министерство хоёр автомастерской барижа байна.

Хүдөөгэй аймагуудай дундаһаа Кабанскда өөрын мэдэлэй автомашина, мотоциклнуудай нилээд олон һэн тула тэндэ түрүүшын ээлжээндэ автомастерской барижа дүүргэхээр хүсэн хаягдана. Мүнөө тэрэ мастерскойн байшан бүтээгдээд, зосоохи зэр зэмсэг, түхеэрэлгэнь тодхогдожо байна. Хубиин автомашина, мотоцикл заһабарилха түрүүшын энэ предприяти октябрь соо ашаглалгада үгтэхөөр хараалагдана. Жэлдээ 100 мянган түхэригэй заһабарилгын хүдэлмэри хэхэ хүсэтэй.

Мүн иимэ автомастерской Улаан-Үдэ городто баригдажа байна.

Ц. ДУГАРОВ.

Хүдөөгэй очеркнууд

Георгий Дашабылов

ТҮРҮҮЛЭГШЭ

III. Хүн зоной этигэл

ТЭРЭ ЖЭЛЫЕ, тэрэ үдэрнүүдые Чимит Митыпович мартадаггүй.

...«Гуша мянгатанай» тоодо хүдөө гарахадань, тэрэниие Алташа эльгээгээ һэн. Олон түрүүлэгшэнэрэй «шарай» һайса хараһан колхозой гэшүүд түрүүшээр этигэбэгүй:

— Баһа хэнээ бидэндээ түлхеэ юм? Жэл болоогүй байхада, гүйжэ арилна ааб даа.

— Бригадираар табиха хэрэгтэй. Тиигэхэдэл ямар хүн байһаниинь мэдэгдэхэ.

— Чимит Митыповичые мэдэхэгүй юм гүт? Гушадай түрүүшын комсомолшуудай нэгэн лэ. Шэбэртэдэ нилээд удаан багшалаа һэмнай.

— Теэд хүдөө ажахы гээшыеш номойхёор лэ тухайлдаг юм ааб даа. Шүдхэр мэдэбэ. Харана, үзэнэ бэзэбди.

Чимит Митыповичэй Алташада ерээд байхада, иимэ хөөрэлдөөнүүд гараһан юм. Үнэхөөрөөшье, нүхэр Митыпов урда тээнь колхозой түрүүлэгшээр хүдэлжэ үзөөгүй байгаа. Зүгөөр, партийна, совет органуудта үни удаан хүдэлһэн, олохон лэ хүбүүд, басагадта эрдэм ном зааһаниинь нютагайхидтань эли һэн. «Ноёдые абаһаар мэдэхэнь хүшэр. Хүдэлэг, хүн зонтоёо танилсаг» гэхэ хүнүүд бии бэлэй.

Түрүүлэгшын орлогшо болоһон Чимит Митыповичтэ эдэ үдэрнүүд хэзээдэшье мартагдахагүй. Хүнүүд үшөө найданагүй. Тэрэнэй хойноһоо адаглана. Хайшаахан хүтэлбэрилэгшэ ааб гэжэ ойлгожо ядана.

...Түрүүшын шалгалта. Колхоздо зайн гэрэл үгы һэн. Харшиинай дэнгүүдэй гэрэл айлай сонхонуудта һулаханаар бүүдэлзэхэ. Клуб, һургуули, контородошье үдэшэндөө һуужа, ажал хэхын, наада зугаа табихын аргагүй шэнги. Зүгөөр, хүнүүд энэ байдалдаа дадашаһан мэтэ, зайн хурса гал тухай домоглодогшьегүй, үгэ хүүр гарадаггүй бэлэй.

Түрүүлэгшын тушаал һаяхан эзэлһэн Чимит Митыпович иимэ шиидхэбэри гаргаба:

— Арбан табан киловатт элшэ хүсэтэй өөһэдын электростанци бариха.

ХҮДЭЛМЭРИШЬЕ ЭХИЛЭЭ ҺЭН. Алташа тосхоной хүн зоной уһа абадаг худаг дээрэ баригдажа эхилһэн электростанциие хараад, досоогоо баясаха, зайн галтай болохо амархамнай гэжэ хэлэхэ хүнүүд олон. Үргэ амаараа Алташа соогоо суутай болоһон, «легковушка» гэһэн ара нэрэтэй Екатерина Пересыпкина хэнииеш урдаа оруулангүй, гани галзуу болобо:

— Мүртэй юумэ болохогүй. Хараарайт! Эдихэ уһаяа абажа байһан хайран худагыемнай бузарлахань. Хаанаһаа һанана гээшэбта?! Районой центр Бэшүүртэ зайн галай үгы байн гэһээ, Алташада гэрэл яларуулхамнай гэжэ... Понимать надо...

Ноябриин 7-ной һайндэрэй үдэшэ Алташын айлнуудай, клубай, правлениин сонхонуудта Ильичэй галнууд яларшаба. Хододоо харанхы байдаг гудамжанууд арюун нарата үдэрэйхидэл адли һаруул болошобо. Энээндэ заахашье этигээгүй Екатерина Пересыпкинагайшье гэртэ хурса гэрэлэй мүшэд бадаршаба.

Ильичэй лампочкануудаар шэмэглэгдэһэн клуб соогоо колхозой гэшүүд олоороо сугларба. Баярай суглаан эхилбэ. Энэнэй урда тээ түрүүлэгшэ ябаһан Гавриил Матвеевич Афанасьев бодожо, амаршалгын үгэ хэлэхэ зуураа, иигэжэ дурадхаба:

— Колхозой түрүүлэгшэ Чимит Митыповичые гурбан зуун түхэригөөр шагнаха.

Юундэ, юунэй түлөө гэжэ асууха хүн зал соо олдобогүй. Гансал Екатерина Пересыпкина эжэлэнгүй, һууриһаа һуга харайн бодобо. Хоёр хасарынь шад улаан. Һүхирэн алдана:

— Обязательно! Шагнаха, шагнаха!

Зал соо энеэдэн болоно:

— «Легковушкамнай» яабаб?

Екатеринашье байжа үгэбэгүй:

— Би тэнэг гүб? Хэлэгты, хүн зон!. Зүгөөр, Чимит Митыповичэй ёһотойл бэрхэ, ажалша, үгэдөө хүрэдэг хүн байһыень ойлгооб. Энэ харагты. (Зайн гэрэл өөдэ шагаана). Оройдоошье этигээгүй һэм. Мүнөө һүни наран гарашоо гэхээр... Хүлисэ түрүүлэгшэ!

Чимит Митыповичые мүнгөөр шагнаха тухай дурадхалые колхозой гэшүүд нэгэн дуугаар һайшааба. Тэдэнэй этигэл найдабаряа нигэжэ мэдүүлжэ байхадань, түрүүлэгшын толгой өөдэ ямаршьеб зөөлэхэн мэдэрэл хөөрэжэ, нюдэдтэнь уһа гүйгөөдхибэ. Нэгэл мэдэхэдээ, бултанай урда бодошоод, дохин байба:

— Һайн даа, нүхэдни. Зүгөөр, шагнал абахагүйб. Энэ мүнгэн колхозоймнай хамтын хэрэгтэ ошуужаг...

АЖАБАЙДАЛ ОРЕО. Хүнэй наһанда элдэб юумэн болодог. Өөдөө үгсэн дабшаха, уруугаа унахашье сагууд ерэдэг. Зүгөөр эрэлхэг лэ хүнүүд өөрынгөө алдуу эндүүе саг соонь ойлгожо зүб харгыда ородог. Нэгэ ушарые түрүүлэгшэ мартадаггүй.

...Калининай нэрэмжэтэ колхоз үшөө хүл дээрээ гараадүй һэн. Эндэ Чимит Митыповичэй зэмэ заахашье байжа болоо. Ажахые хүтэлбэрилхэ дүй дүршэл багадаа. Зүгөөр, алдуу эндүүень саг соонь заажа, туһалхын орондо эридээр шиидхэбэри абаһан үешье үзэгдөө һэн.

Райкомой бюродо Чимит Митыповичые дуудажа асараад, олоншье үгэ хэлсэнгүй, түрүүлэгшын тушаалһаа сүлөөлөө бэлэй. Һүүлдэнь колхозой клуб соо болоһон хамтын суглаантшье бюрогой шиидхэбэрие тэрэ зандань үлөөбэ. Хайшан гэхэб? Тон һайн ажахые Чимит Митыпович тушаажа абаа бэшэ. Колхозой ямар байһые хүн бүхэн мэдэнэ ёһотой. Дүй дүршэл багадаа гээшэ ааб даа. Магад, эндэ тэндэ үзэгдэһэн дутуу дундануудые хүтэлбэрилэгшэ саг соонь хаража, түргэн хэмжээнүүдые абаагүй байжа болоо.

Орой болоһон хойно суглаанай тарахада, Чимит Митыпович гансаараа гэр тээшээ алхалаа һэн. Үбэлэй дуулим һүни. Жабарлана. Огторгойдо одо мүшэд олоороо эмнилдэжэ, түрүүлэгшын хүлгэжэ байһан сэдьхэлые тааһандал эжэ эхигүй дэбхэрэлдэнэ. Шэнэхэн һарын гуулин һиихэ баруун хойтохи хадын оройдо хайра гүйһан шэнгеэр дохино.

Колхозойнгоо түбэй үйлсөөр түрүүлэгшэ алхална. Үнгэрһэн үдэрнүүд, жэлнүүд тухай бодоно. Һаял һэн даа. энэ ажахы бүришье гээгдэнги байһан юм. Хуушан, налхигар, унаха болоһон гэрнүүд харлажа һуудаг бэлэй. Мүнөө харыт. Шэнэ гэрнүүд олон даа. Хэдэн жэлэй урда тээ колхозой гэшүүд мүнгэ, салин, нэмэлтэ түлөөһэ абахые мэдэдэггүй һэн бэшэ гү? Түрүүлэгшэ унтажа хононогүй. Үүр сүүрээр бодожо, холын гүүртэ, отара ошоно. Шаргаар, тэргээр, машинааршье харайлгаха саг ерэхэ. Хүнүүд тэрэниие баяртайгаар угтагша һэн. «Иимээр лэ шадалаараа оролдожо, олоной хэрэгэй түлөө һанаагаа зобожо ябахадань, хараад лэ минин зогсохын аргагүй. Шадалаараал оролсолтой болоно»—гэжэ нютагайхидынь нэгэнтэ бэшэ хэлэдэг байба. Алташын ехэ нуур тогтоожо, ямар ехэ газар уһалагдадаг болобоб!

Буурал сагаан жабарай ууралтатар Чимит Митыпович һанаа алдана. Үгы. даа. Хайшаншье гээ һаань, өөрынгөө хэрэгые орхихогүйб. Алдуу эндүүгүйгөөр хүн хүдэлдэггүй. Үшөө түрүүшын жэлнүүдтэ ямар байһыень һанана гүт, нүхэд? Урдаа оруулдаггүй үргэтэйшүүл, ажал хэхэгүй дуратайшуул яаһан олон һэм? Хубиин ажахы сахяад һуугаашад захаһаа эхилээд дайралдаха. Заримашиинь бүри һэшхэлгүй, тиимэ иимэ гэжэ гэмэрхэ, хадхаха, үнгэрхэдөө харааха. Тэрьелшэһэйб гэхээр һэн. Мүнөөл тулалдаха зэргэтэй...

...Жэл үнгэрөөд байба. Колхозой түрүүлэгшээр табигдаһан нүхэр Кизимовые тушаалһаа гаргахыень артелиинхид эрилтэ табиба. Гомдол, бэшэгүүд обком хүрэтэр ошоо һэн.

ОБКОМОЙ СЕКРЕТАРИИН ерэһэн тэрэ үдэр Чимит Митыпович һургуулида хэшээл үнгэргэжэ байба. «Секретарь дуудана. Суглаан болохонь»—гэһэн захяа тэрээндэ ерэбэ. Иигэжэ колхозойнь гэшүүд нүхэр Митыповые түрүүлэгшээр һунгаад, һанаагаа амараа һэн.

Хүн зоной этигэл найдабари... Энээндэ хүртэхэ гээшэ тиимэ амархан бэшэ. Энэ этигэл найдабарида Чимит Митыпович Митыпов хүртэжэ шадаа. «Манай түрүүлэгшэ номгон, даруу зантай, олон үгэгүй хүн. Зүгөөр хэхэ хэрэгээ няд байса бүтээдэг, бэрхэ, шумууһан, хурдан ухаатай, энэрхы хүтэлбэрилэгшэ байһыень мэдэхэт даа. Һая орден абаа һэн»—гэжэ нэгэ үбгэнэй магтаһыень элихэнээр һананаб.

IV. Шэнэ замаар...

ҮГЛӨӨНЭЙ ДОЛООН САГ. Түрүүлэгшын кабинедтэ хүн олон. Бригадирнууд ээлжээтэ даалгабаряа абана. Чимит Митыпович сүлөөгүй һууна. Нюдэнэйнгөө шэлэй дээгүүр хүнүүдые хараһанайнгаа һүүлээр:

— Зай, нүхэд, таряагаа хуряажа эхилхэмнай. Комбайнууд заһабарилагдажа бэлэн болобо. Ургасамнайшье муу бэшэ. Ши, Кирилл Фролович, амяарлан хуряалгада гурбан жаткаяа гансата таби. Үдэр, һүнигүй хүдэлхэ хэрэгтэй,—гэжэ хэлэнэ.

Хүнүүд хүхюун. Түрүүлэгшын үгэдэ, өөһэдынгөөшье хүсэндэ этигэнэ. Үнэн зүрхэнһөө этигэнэ.

Колхоз һүүлэй үедэ танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа. Арбан жэлэй туршада гайхамшаг ехэ алхам хэгдээ. Урданайхидаа орходоо зургаа дахин ехэ таряа тарина. Малайньшье тоо таба дахин ургаа. 1967 оной дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, баясамаар даа. Ажахын олзо доход аяар нэгэ миллион 167 мянган түхэриг болоо бшуу. Тиихэдэ сэбэр олзонь—292 мянга.

...Покровко тосхоной үйлсөөр ябанабди. Шэнээр баригдажа байһан клубай хажууда ошоходомнай, барилгаша залуу хүбүүд түрүүлэгшэеэ холоһоо таняад, шангаар мэндэшэлнэ:

— Чимит Митыпович, һайн амараа гүт?

— Һайн, һайн,—гэжэ хүтэлбэрилэгшэ енеэбхилнэ.

Шулуугаар баригдажа байһан клубай хананууд тэнгэри өөдэ ерьбылдэн бодоно. Избёосходо зууралдаһан хубсаһатай басагад иишэ тиишээ һүндэлнэ.

— Алишье тээшээ үрдихэнь хүшэршэг байна. Таряа тариха, мал харууһалха, барилга бодхоохо хэрэгтэй. Ажал хэдэг хүнүүднай үсөөдэнэ,—гээд түрүүлэгшэ һанаагаа зобоно...

Калининай нэрэмжэтэ колхозые барилгын томо ажахы гээ һаа. алдуу болохогүй. Гансахан 1967 оной туршада 330 мянганай барилга хэгдээ. Энэмнай модоор баригдаа бэшэ, хирпиисэ шулуун хоёроор бүтээгдэһэн ордонууд. Үргэн экрантай, 200 хүнэй һууритай кинотеатр, шэнэ конторо, интернат-һургуули, үхэрэй хэдэн байра.. Тоолоод ерээ һаа, ямар олон барилгаб даа!

Үшөө 1964 ондо Алташын добо дээрэ өөрөө Чимит Митыповичэй түрүүшын гадаһа хадхуулхада, заримашуул баярлаһан, нүг... лынь гэмэрһэн юм гадэг. ... үндэр добо дээрэ хүйтэн ... огород уһалха уһан энээг... жэ үгэхэгүй»—гээд хэлсэ... нүүдшье бии һэн. Зүгөөр, Ч... Митыповичэй даалгабари а... хүбүүд ханаабай оёорто х... шэбхэ дэбдижэ, гүбээ өөдэ у... габа. Тиигэжэ 1965 ондо ... буусын үндэр үндэр гэрнүү... жуугаар Алташа горхоной ... харьялаа бэлэй.

КОЛХОЗОО ТУСХАЙ ш... тэй ажахы болгохо тухай ... дал правлениин суглаан дээ... бигдаба. Гахай, тахяа, све... орхихо дурагүйшүүл үшөө... һэн. Илангаяа зоотехнигүүд ... хэрэгые урагшань абажа үгэб...

— Мяха тушааха түсэб ... ехэ байдаг. Бухы үхэр ... үүсэлхэ бэшэбди. Гахай олоо... жээхэдэ, али тухай һайн бэ!

— Нүхэр Павлов, намда ... үгыт. Жэл соо нэгэ гахайе ... луулһан бүхы тэжээлэй ... гаргаад байхада, өөрыгөө ... шамай харюулна. Орооһо т... һаа эхилээд эдюулхэ юумэ ... хаб. Ашаг ехэтэй һалбари—... үхэр, тарян ажалые эрхилэ... алдахагүйбди—гэжэ түрүү... хэлээд, дэбтэр соогоо бэшэ... бодол, тоололго, һанамжаа ... анхаралда табина...

Ажахын тоосоондо бүхы ... зоороо орожо, тусхай шэгл... болохын түлөө алташынхид т... нэ. Түрүүшын амжалтанууд е... эхилээ. Энээнние гэршэлэн, Ч... Митыповичэй хөөрөөе эндэ ... жуулая.

— Тарян, мал ажал гэжэ ... гаад илганагүйбди. Нэгэл б... дир—баранайнь эзэн. Жэш... хэрэгтэй һаань... Шагнагты. ... рилл Фролович Ткачевой бриг... абаад үзээ. Тэдэнэй мэдэлдэ ... гектар таряалан, 205 гектар ... шалан, 4 отара хонин, эбэртэ ... малай хоёр гүүртэ бии. Зуу ... гектар газарта кукуруза та... Богонёор хэлэхэдэ, таряан, ... хонин ажалай түлөө харюу... Энэнэй урда тээ ямар байгша... Хонин ажалайхид урдахияа ха... хай, тарян дээрэ юунэйшье ... жо байгаа һаа, хамаагүй ... Харин мүнөө Кирилл Фро... үбэл, зунгүй тарянай хойн... һанаагаа зобожо ябана. Бриг... хэрэгүүд һайн. 1967 ондо ге... бүриһөө дунда зэргээр 17-... центнер таряа хуряагаа. һү... гаар, нооһо, мяха тушаалгаа... сэбүүдээ дүүргээ. Урматай ... Олзо доходтой гараһан энэ бр... да республикын Хүдөө ажахы... нистерствын дипломдо хүрт... юм.

Зүб даа. Газар уһандаа ... шэнгеэр хандахада, иимэл а... танууд ерэдэг. Үбһэнэй, тар... ургасын һайн байхадал, мал ... ган, мяхан элбэг, хонидой хур... бүтэн бүлеэн. тобир байдаг ха... Полинин хатан—кукурузын д... жэл бүхэндэ үндэрөөр, үдх... миралтуулдаг колхозой лугово... һү тоһоной элбэгтэ баясадаг. ... бүгэдын эхин—уһан, үтэгжүү... оролдолго.

ЧИМИТ МИТЫПОВИЧЭЙ ... бинет соо үдэшэ орой бол... һуунаб. Түрүүлэгшэ саарһан д... тонгойнхой. Экономикын та... шэнжэлгэ хэнэ. Библиотекэ ... баян. «Земледелие», «Овцев... во». «Экономическая га... «Сельская жизнь». Элдэб га... һээ хайшалжа абаһан статья... дай данса, совет эрдэмтэдэй ... хёолнууд.

— Эдэ бүгэдые уншажа ү... гээшэ гүт?—гэжэ гайхаһанда... асуунаб.

— Уншаал гүбши. Һүнинд... уншагшаб. Эрдэм наукын түй... тануудые мэдэнгүй ябажа бол... аал? Ажахын тоосоон, рентаб... ность тухай бэшэгдэһэн ста... нуудые уншаха гүт? (Зузаан ... шын данса харуулна). Аа, ... хуурна гүт? Яахабши даа. Өө... төө хэрэглэмээр юумэ оложо ... дана,—гээд, Чимит Митып... дахинаа саарһан дээрээ тонгой...

Үшөө үдэр бэлшээри д... ябахадаа, түрүүлэгшын намда ... рөөшэнь, мүнөө һанагдана. ... зуун гектар бэлшээрине ... болгожо хубааха. Клеткэнүүд ... байха. Заатагүй хорёолхо. ... зуун үнеэдые нэгэ клеткэ с... нэгэ үдэр адуулха. Үдэр б... һэлгэхэ. Арбадахи хубидаа ... дэй адуулагдаад ерэхэдэ, ... шын клеткэ соохи ногоон да... ургашоод байха ха юм.

— Иимэ бэлшээри хэзээ ... найб?—гэжэ минии асуухад...

— Хойто жэл заатагүй...—г... Чимит Митыпович шиидэнгэер ... рюусаа һэн.

Баяраа хэлсээд, конторо соо... гаража ошоходом. һүниин а... хоёр саг боложо байба. Газаа ... мэг. Тэнгэридэ одо мүшэд хур... эмнилдэнэ. Хойто хадануудай ... ды сооһоо хүйтэн һэбшээн үлеэ... Алташын нуурай хаалтын ... рэй шааяхань элеэр дуула... Айлнууд унтаатай. Гансал конто... соо, түрүүлэгшын кабинедэй со... хоор Ильичэй галай яларха ... һоо тодоор харагдана. Чимит М... тыпович хүдэлһэн зандаа. Хүт... бэрилэгшын уялгын айхабтар ... хэхэ юумэнэйнь далай мэтэ ... һан тухай дахин дахин ойл... саашаа алхалнаб. Чимит Мит... вич шэнгеэр оролдожо, тэмсэ... ябаһан түрүүлэгшэнэр лэ ажа... гаа түрүү зэргэдэ гаргажа ша... даг юм байна.

* * *

ҺАЯХАН Чимит Митыпов... тэй телефоноор хөөрэлдэбэ...

— Таряагаа хуряажа дүүрга... ди. Орооһо тушаалга түлэг дүүда... Уялгаяа дүүргэбэбди. Тарлан... ургаса тон һайн. Хүнүүднай х... хюутэй,—гэжэ түрүүлэгшэ хэлэб...

Хүнүүднай хүхюутэй... Иим... бэрхэ, һүбэлгэн хүтэлбэрилэгш... тэй колхозой гэшүүд шудар... ажаллангүй, оролдонгүй яахаб!

Улаан-Үдэ—Бэшүүр.

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН хурса зэбсэгүүд

ҮШӨӨ НЭГЭ АЛХАМ...

Манай Тори тосхондо совхозой механизаторнууд, таряашад, малшад, элдэб эмхинүүдэй алба хаагшад, хүдөөгэй интеллигентнэр ажаһуудаг юм. Булта эрдэм номоороо, ухаан бодолоороо адли бэшэ, элдэб зон байха. Зүгөөр тэдэнэй онсо шанарынь гэбэл, өөрынгөө ажал хүдэлмэреэр түрэл оронойнгоо хүгжэлтэдэ хубитаа оруулалсаха, түрэл совхозойнгоо ажал хэрэг урагшатай болголсохо гэһэн эрмэлзэл болоно бшуу.

Ажалша хүн бүхэн дааһан хэрэгтээ: ургаса таряа ургуулха гү, малай хойноһоо харууһалха гү, үхибүүдые хүмүүжүүлхэ, хүн зоной элүүр энхые хамгаалха гү, үгышье һаа ажалшадай эрилтэ, хэрэглэмжые хангаха —хаанашье ажаллахадаа, өөһэдынгөө үмэнэ байһан зорилго дүүргэхын тула үнэн зүрхэнһөө оролдодог зон юм гэбэл алдуу болохогүй гэжэ һанагшаб.

Иимэ тобшолол би арба гаран жэлэй туршада энэ тосхондо хүдэлжэ байха үедөө хүн зонтой уулзажа, хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэжэ хэһэн байнаб. Минии золгоһон ажалша бэрхэ хүнүүдэй нэрэ обогуудые эндэ дурдажа, уншагшадай анхарал бариһанайм үлүү гэжэ һананам. Багша хүн туладаа түрэлхидтэй уулзажа хөөрэлдэхэ, «Знани» бүлгэмэй гэшүүн хадаа али нэгэн асуудалаар лекци, элидхэл хэхэдээ бүлэг зонтой золгохо, хөөрэлдэхэшье хубитай байгаа гээшэб.

Игэжэ уулзажа, хөөрэлдэжэ байхадаа минии хэһэн үшөө нэгэ тобшолол гэбэл, ажалша хүн гансахан ажалаа хараад ябадаггүй, харин элдэб олон асуудалнуудаар, жэшээлхэдэ, наука болон техникын туйлалтанууд, орон доторнай, мүн юртэмсэ дээрэ боложо байһан һонинуудаар, парти, правительствын гаргаһан шиидхэбэринүүдээр саг үргэлжэ һонирхожо байдаг байна.

Тиимэшье байха ёһотой гээшэ бээ. Мүнөөнэймнай юрын хүдэлмэришэн урдынхидал адли үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүн бэшэ, харин юрэнхыдөөл 5—10 класс дүүргэһэн, эрдэм номтой нүхэд байна бшуу. Зүгөөр эрдэмэйнгээ хэмээр эрилтэншье ондо ондоонууд. Энэ ушар илангаяа лекци уншахада элин харагдадаг. Нэн түрүүндэ шагнагшадай асуудалнуудһаа эхилдэг.

Энээнтэй дашарамдуулан ажалшадай дунда ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин нэгэ асуудал дээрэ тогтохо хүсэлэнтэйб. Энэ асуудал минии, лекторэй хүдэлмэритэй сэхэ холбоотой юм. Тайлбарилан хэлэбэл, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ (лекци, элидхэл уншахадаа, хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө) харуулан ойлгуулха зүйлнүүдһээ гадна, техническэ хэрэгсэлнүүдые хэрэглэхэ тухай.

Абаад үзэе. Мүнөө үедэ хүдөөгэй лектор ямар хэрэгсэлнүүдээр зэбсэгжэнхэй гээшэб? Һайн болоо бол географическа, политическа картаар. Өөрөө оролдолго гаргабал, бэлэн диаграмма, схемэ олохо болохо, залхуураагүй һаа, өөрөөшье энээниие бэлдэхэ аргатай. Нигээд лэ дүүрэбэл даа, хүдөөгэй лекторэй хэрэглэжэ боломоор зүйлнүүд. Би юрын хүдөөгэй тосхоной байдал дээрэһээ хэлэнэб. Аймагай түб тосхонуудаар тад ондоо байжа болохо.

Би өөрөө уласхоорондын асуудалнуудаар лекци уншадагби. Хэрэглэхэ юумэмни мүнөө үедэ гансал карта, глобус. Бодожо үзэхэш—үшөө юу хэрэглэлтэйб? Һанаан ехэ байха. Заримдаа һанахаш—халагдаа, богонихон киножурнал харуулха аргатай һаа. Жэшээлхэдэ, Вьетнамда болоржо байһан үйлэ хэрэг харуулһан. Иимэ журналнууд яһала олон гарана ха юм. Теэд хүдөөгэй киносетьһээ энээниие абахын аргагүй. Хуули бусаар абабашье, тэрээнээ харуулха аппаратшье байхагүй, харуулжа шадаха хүнииешье олохонь бэрхэтэй.

Колхоз, совхозуудай тосхондохи стационарна кино хэрэглэжэ боломоор гэжэ зарим нүхэд хэлсэдэг. Бодото дээрээ энэмнай тиимэ амархан хэрэг бэшэ юм. Киножурнал хэндэшье миин, түлөөһэгүйгөөр үгэдэггүй, энэнь нэгэдэхеэр. Хоёрдохёор, клубта үдэр бүхэндэ ямар хэмжээ ябуулгын үнгэргэгдэхэнь эртээнһээ түсэблэгдэнхэй байдаг дээрэһээ лекци болохо үдэрынь хэрэгтэй киножурнал байдаггүй. Киномеханигыешье энэ үдэр олохогүйт, олоошье һаа, тэрээниие гүйха. аргадаха баатай бологдодог.

Зарим тушаалтад хэлэдэг—кино харуулхын урда тээ лекци уншахаяа ланабта гэжэ. Зүгөөр, минии һанахада, киногой эхилхын урда тээ лекци уншаха гээшэмнай ядаһан хэрэг бэшэ гү. Лекцидэ хүн зониие сутлуулжа ядахадаал кинотой хамтаруулдаг хаш. Кино харахаяа ерэһэн хүнүүд ямаршье һайн удхатай лекци байг, тэрэнэй дүүрэхыень лэ хүлеэн ядан һуудаг хэбэртэй агша. Лектор хадаа аудиториёо хаража, ажаглажа байна бшуу. Өөртэшье тааруугүй, зохидгүй байдаг.

Зүгөөр бүхы кинокартинануудай урда тээ лекци уншаһанай хэрэггүй гэжэ хэлэхээ һанана бэшэб. Научно-популярна асуудалнуудаар, наука болон техникын туйлалтануудые харуулһан, мүн документальна фильмүүдэй урда тээ тус киное тайлбарилһан богонихон лекци уншабал харагшадта туһатай, киношье ойлгосотой болохо үгэдэг гээшэ. Иимэ юумэнэй манай Ториин соёлой байшанда үе үе болоод эмхидхэгдэдэгынь һайшаалтай. Энэ хүдэлмэридэ манай багшанар (предметнигүүд) эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

Минии һанахада, колхоз, совхозууд өөһэдын нүүдэл кинопроекционно аппарадтай болохо аргатайнууд, мүнгэ зөөришье олдохо юм бээ. Иимэ аппарадтай болобол, тэрэниинень гансахан лекторнүүд хэрэглэхэ бэшэ ха юм. Хүдөө ажахын асуудалнуудаар, наука болон техникын туйлалтануудаар, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй дүй дүршэл харуулһан хэды олон киножурналнууд, богониметражна фильмүүд мүнөө миин, хэндэшье харуулагдангүй киносетьдэ хэбтэнэ гээшэб. Тэдэниинень абажа, фермэ, бригадануудаар харуулжа байхада хэды ехэ аша үрэтэй байха һэм. Колхоз, совхозууднай баян болоо ха юм, киношье эрьюулхэ хүбүүд олдохо байна. Энээндэ мэргэжэлтэдые хабаадуулжа шадабал бүришье һайн байгаа хаш. Городой промышленна предприятинуудаар иимэ юумэ хэрэглэгдэдэг болоһоор үнинэй! Тиимэһээ хүдөө тосхон городһоо юугээрээ дуталдаха, гээгдэхэ болоо юм гэһэн асуудал гарана. Имагтал энээн тушаа оролдохо, анхарал табиха саг ерээ гэжэ һанагдана.

Тиигэбэл хүдөөгэй ажалшадай дунда ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие удхаараа түгэлдэр, улам ойлгосотой болгохо хэрэгтэ үшөө нэгэ алхам хэгдэхэ байгаа.

Д. БУДАЖАПОВ,
Торнин дунда һургуулиин директор, «Знани» бүлгэмэй гэшүүн.
Зэдын аймаг.

ХАМТЫН БА ХУБИИН АШАГ ТАЛЫЕ ЗҮБӨӨР ЗОХИЛДУУЛАН...

Улам түргөөр, үргэнөөр хүгжэжэ байгаа социалис ажахы, ниитын эд зөөри бүхы арадай, хүн бүхэнэй ашаг туһада зорюулагдана. Арад түмэнэй үнэн сэхэ ажалаар үйлэдбэри улам үргэдхэгдэнэ, ниитын хэрэглэмжэ хангагдана, хүн зоной байдал һуудал һайжарна.

Манай ороной экономикын хүгжэлтэнэй үндэһөөр һүүлэй жэлнүүдтэ социальна ехэ ехэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ. Бага салинтай хүдэлмэришэд, алба хаагшадта ажалайнь түлбэри нэмээгдээ. гүрэнэй пенсинүүдэй хэмжээн дээшэлүүлэгдээ, колхозуудай ажалай түлбэри тогтонижуулагдаа. Хүдэлмэриин табан, амаралтын хоёр үдэртэй недели тогтоогдоо, хүн зоной байдал эли бодо һайжараа. Ниитээрээ хэрэглэдэг нөөсэ улам арьбалагдана. Жэшээнь, 1967 ондо арад зондо 49 миллиард түхэригэй элдэб хүнгэлэлтэ, тэдхэмжэ үгтэһэн байна. Колхозуудай олзо оршо жэлһээ жэлдэ ехэ болоно, колхознитуудай ажалай түлөөһэн нэмэнэ.

Эдэ бүгэдэһөө тобшолол хэхэдэ, общестымнай гэшүүн бүхэнэй байдал нэн түрүүндэ социалис ажахын хүгжэлтэһөө, хамтын ажалда хүн бүхэнэй ямараар хабаадалсаһанһаа дулдыдана. Тиин хамтын баялигай арьбалагдаха тума ажалшан бүхэнэй хубиин хэрэглэмжэ бүри һайнаар хангагдана гэжэ совет хүнүүдэй тодоор мэдэрдэг байхын тула Коммунис парти анхарал оролдолго гаргадаг байна. Арад зоной диилэнхы олонхинь хубиин, үмсын зөөридэ хомхолзохо, шунаха эрмэлзэл заншалһаа үни хада мултаранхай, хамтын ажалда үнэн сэхээр хүдэлһөөрөө өөрынгөө һуудал байдалые бата найдамтайгаар һайжаруулна.

Хүниие хонжожо, хамтын зөөри үбэршэлжэ гү, али хубиингаа эд зөөридэ хэтэрмэ ехээр дашууран шунажа, ниитын ажалһаа хулжадаг, олондо аша туһатай хүдэлмэри хэдэггүй хүн социалис обществодо байха зэргэгүй.

СССР-эй Конституциин 10-дахи статьягай үндэһөөр, совет эрхэтэн бүхэн ажалаар олоһон хубиингаа зөөри, гэр байра болон бусад хэрэгсэл эдлэхэ эрхэтэй. Тиин хубиин зөөри гол түлэб хүнэй ажалайнь хүлһэн түлөөһэнһөө дундыдана. Харин бууса шадарай газарһаа, хубиин мэдэлэй мал бариһанһаа айл бүлэдэ ородог оршо хүнүүдэй гэр тойроной хэрэглэмжэдэ нэмэри болохо үгэхэ гэһэн удхатай. Тодорхойлон хэлэбэл, хубиин ажахыһаа абтадаг оршоёо хүн бүхэн имагтал өөрынгөө, гэр бүлынгөө эрилтэдэ хэрэглэхэ зэргэтэй. Харин наймаа, һэлгээ хэжэ хубиингаа ажахыгаар хонжохо ябадал хорюултай гэжэ СССР-эй, союзна республиканүүдай граждан хуули дүримүүдэй 25-дахи статья соносхоно.

Совет хуули хадаа эрхэтэнэй хубиин зөөри хамгаалха зуураа, тэрэниие ниитын аша туһада харшаар хэрэглэлгэтэй тэмсэдэг.

Эрхэтэдэй хубиин ажахын хэмжээн совет хууляар тодорхойлогдонхой. «Колхозой гэшүүдбэшэ эрхэтэдэй хубиингаа хэрэгтэ мал бариха нормонууд тухай» 1964 оной ноябрийн 13-да РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гаргаһан Указ хүнүүдэй хубиин ашаг талые ниитын ашаг талатай зүбөөр зохилдуулха зорилготой. Тус Указай тогтооһоной ёһоор, хүдөө нютагуудта, хүдэлмэришэдэй посёлогуудта, хото городуудта ажаһуудаг, колхозуудай гэшүүдбэшэ эрхэтэд—совхозуудай, промышленна предприятинуудай, организаци, эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд ба алба хаагшад тус бүридөө эды толгойһоо олон бэшэ мал хубиингаа мэдэлдэ бариха эрхэтэй гэбэл: нэгэ үнеэ, хашараг, үнгэржэ байһан жэлэй түл (бүрүү гү, али тугал); хоёр һараһаа үнгэрөөгүй поршоонхонуудтай нэгэ эмэ гахай гү, али шахагдажа байһан нэгэ гахай; түлынь тоолонгүйгөөр, жэлһээ дээшэ болоһон гурбан хони ба ямаа; үнеэ, гахай үгы һаа—түлынь тоолонгүйгөөр, жэлһээ дээшэ наһатай табан хони ба ямаа хубиингаа хэрэгтэ үдхэхэдэ болохо. Колхознигуудай бууса шадархи газарай хэмжээн, хубиинь малай тоо толгой хүдөө ажахын артелиин Уставаар тогтоогдодог байна.

Колхознигуудай, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай диилэнхы олонхинь хубиингаа ажахыда мал бариха тогтоогдомол гурим наринаар сахина, хубиингаа ажахыһаа эдеэ хоолой продуктнуудые абажа, өөһэдынгөө хэрэглэмжэ яһала хангана гэжэ шалгалтаар тодоруулагдаа. Парти, правительствын тогтоол дүүргэлтэ болгон, колхозуудай правленинүүд, совхозуудай дирекцинүүд ажалшадай өөһэдын малтай болохо, үбһэ тэжээл бэлдэхэ хэрэгтэнь туһаламжа үзүүлнэ. Колхоз, совхозуудай ниитын малда тэжээл бэлдэхэхэдэнь эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнгаа түлөө олохон хүнүүд ажалай нэмэлтэ түлбэри болгон үбһэ, зелёнко абадаг байна.

Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, нютагай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд хубиин мэдэлдэ байдаг малай тоо толгойе тогтоогдомол хэмжээндэнь байлгаха гэжэ яһала оролдодог. Тиин Зэдын аймагай Бургалтайн, Гэгээтын сельсоведүүдэй «Мир», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай правленинүүд аймагай зургаануудай, ниитын эдэбхитэдэй хабаадалгатайгаар колхознигуудай хубиингаа ажахыда мал барилгаар хүдөө ажахын Уставай хэр сахигдажа байһые шалгаһан, элирүүлэгдэһэн хазагайралгануудые дары усадхаха хэмжээнүүдые абаһан байна. Мүн иимэ хүдэлмэри Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын аймагуудай колхоз, совхозуудта эмхидхэгдээ.

Гэхэ зуура, зарим эрхэтэд хубидаа мал бариха тогтоогдомол гурим сахидаггүй, хайшан гээл һаа хамтын зөөри, хүсөөр малаа үдхэжэ, шахажа үнэтэй сэнгээр мяха, һү, бусад зүйлнүүдые худалдажа зөөрижэхэмни ааб гэһэн хомхой сэдьхэлээр дашуураад, ниитэдэ ашаг туһатай ажал хэдэггүй байна.

Хэжэнгын совхозой гурбадахи отделениин хонишон Б. Ринчинов найман толгой эбэртэ бодо малтай байһан, совхозой тэжээлээр байгша ондо 4 толгой гахай шахажа худалдаһан байба. Өөрөө ажалай журам эбдэдэг, архи уудаг, хамтын малда хайша хэрэг хандадаг байһан. Совхозой үбһэ тэжээл үрижэ, хонидоо муугаар харууһалжа тураанһаа 200 гаран толгоень үхүүлһэн байна. Худанай совхозой лесник М. Дашинимаев хубиингаа мэдэлдэ 30 хүрэтэр хонн үдхэһэн байгаа. Эды олон мал үбһэ тэжээлээр хангахын тула хүнүүд хамтын үбһэ, таряа талханай зүйл хулгайлдаг, өөрөө мэдээд колхоз, совхозуудай сабшалан хэрэглэдэг. Үдын сплавной участогай шофер В. Челондаев Үдын совхозой үбһэ хулууха өөрынгөө мал шахаһанайнгаа түлөө сүүдтэ үгтөө. Бэшүүрэй аймагай Хэлгын совхозой газар дээрэ зелёнко тариһанайнгаа, үбһэ сабшаһанайнгаа түлөө лесник П. Ефимов мүн лэ сүүдэй урда зогсобо.

Эдэ ушарнууд юу харуулнаб гэхэдэ, зарим нэгэн хубиингаа ажахыгаар хэтэрмэ дашууржа, гэмтэ ябадалнуудые гаргажа, хуулиин харюусалгада хабаадуулагдана.

Хубиингаа мэдэлдэ мал бариха гурим хазагайрууһан ябадалтай тэмсэл Захааминай, Хэжэнгын. Сэлэнгын, Баргажанай болон бусад аймагуудай зарим колхоз, совхозуудта тон һулаар эмхидхэгдэнэ. Захааминай аймагай «Красный Октябрь», XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай гэшүүд Уставаар хараалагдаһанһаа олон малтай байһаар.

Хэжэнгын аймагай Хэжэнгын, Худанай совхозуудай зарим малшад хубиингаа мэдэлэй малые ниитын һүрэгүүд соо байлгажа, совхозой үбһэ тэжээлээр шахан таргалуулна.

Энэ ушарые мэдэжэ байбашье, тус совхозуудай директорнүүд зохисотой хэмжээ абадаггүйнь гайхалтай.

Өөһэдынгөө хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай хубиин ажахыдаа нормоһоо үлүү мал баридаг, нютагайнгаа совхоз, колхозуудай газар дээрэ зүбшөөлгүйгөөр тэжээл бэлдэхэдэг байһыень мэдэжэ байгаад, зарим предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд мүн лэ хэмжээ абадаггүй байна.

Хубиин малай адуулганай муу байһанһаа таряалан, сабшалан гэшхэгдэдэг ушарнууд үзэгдэһөөр. Тиин Худанай леспромхозой хүдэлмэришэдэй мал адуулагшадай гэмээр эндэхи совхозой 25 гектар зелёнко малда түйбэгдөө. Энээндэ гэмтэй байһан хүнүүд материальна харюусалгада, хуулиин зэмэдэ хабаадуулагдаа.

«Колхоз, совхозуудай таряалангые малда гэшхүүлһэнэй түлөө харюусалга тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1955 оной январиин 11-нэй Указай үндэһөөр, малай эзэд гү, али адуулагшад ажахыда ушаруулһан хохидолоо гүйсэд харюулха, нютагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй тогтоолоор мүнгэн яла түлэхэ уялгатай. Теэд, хадалан, таряалан малда гэшхүүлһэн зэмэтэй хүнүүд бултадаа зохихо харюусалгада хабаадуулагданагүй.

Колхозуудай правлени, шалгалтын комиссинууд, ажалшадай депутадуудай сельсэ болон поселково Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд эрхэтэдэй хубиингаа хэрэгтэ бариха малай тоо толгойе байд гээд лэ бүридхэжэ байха ёһотой.

Гэбэшье энэ хүдэлмэриин һулаар ябуулагдадаг дээрэһээ хубиин мал бариха гурим хазагайрууһан ушар саг соогоо элирүүлэгдэнэгүй. Үлүү олоор өөртөө мал үдхэдэг хүнүүдтэ захиргаанай, ниитын эмхинүүдэй зүгһөө шанга хэмжээн абтаха зэргэтэй. Хэмһээ гадуур мал бариһан айл бүлэнүүд тухай асуудал колхозой правленинүүдэй заседани, нүхэдэй сүүд, тосхонуудай ажаһуугшадай, хүдэлмэришэдэй хамтын суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлэгдэхэ ёһотой. Үлүү мал үдхэжэ байһан хүнүүдтэ хүдөө ажахын налог хоёр дахин ехээр түлүүлхэ гэһэн хуулиин эрилтэ мүн лэ дүүргэгдэхэ зэргэтэй.

Ажал хэхэ аргатай аад, ниитын хүдэлмэридэ хабаададаггүй хүнүүдэй мал районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй шиидхэбэреэр хураагдадаг байха ёһотой. Гэбэшье энэ гурим бодото дээрээ бэелүүлэгдэнэгүй.

Ниитын эд зөөридэ гамгүйгөөр хандадаг, хубиингаа ашаг туһын тула үлэмжэ ехээр оролдодог, мал олоор баридаг, гүрэнэй хамтын зөөри үбэршэлдэг ушарнууд юунһээ болоноб гэхэдэ, захиргаанай зургаануудай ба ниитын эмхинүүдэй зүгһөө элдэб хазагайруулганууд тушаа зохисотой тобшолол хэгдэжэ, тодорхой хэмжээн абтадаггүй байна.

Социалис байгуулалтаар олгогдоһон агуу ехэ эрхэнүүдээ эдлэхээ мэдээд, харин граждан уялгаяа мартажа, совет хуули, ажалай журам хазагайруулдаг, социалис зөөридэ гамгүйгөөр хандадаг хүнүүдые ажалша зоной үзэн ядадагынь гайхалгүй. Хүн бүхэн совет хуулиие хүндэлхэ, ажал хэрэгтээ, ажабайдалдаа тэрэниие наринаар сахиха уялгатай, тиимэ бодолтойгоор хүмүүжүүлэгдэхэ зэргэтэй. Совет хүнүүдтэ олгогдоһон эрхэнь эмхи гуримтай, журам һайтай байха, хуули сахиха ябадалдань һаад болодоггүй, харин найдамтай нүхэсэл болохо үгэдэг бшуу.

Арадай баялиг арьбадхаха гэһэн ажалшадай оролдосоһоо коммунизмын эхин харагдана гэһэн В. И. Ленинэй заабари даган, оронойнгоо эзэдби гэжэ сэдьхэн ябахаар, хүдэлмэриин саг, хүсэ арьбалан ашаглахые ходо хүсэдэгөөр, арадай зөөриин хороогдохо, үригдэхэ ябадалтай эрид шууд тэмсэдэг байхаар совет хүнүүдые хүмүүжүүлхэ гэжэ түрэл партимнай саг үргэлжэ оролдодог байна. Гүрэнэй, хамтын хэрэгэй түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдодог ябадалые хүнүүдэй үдэр бүриин ёһо заншал болгохо гээшэ ажалшадые хүмүүжүүлгын нэгэ шухала зорилго болоно.

Гүрэнэй, арадай зөөриие хороолто, гээлтэһээ хамгаалха. саашадань арьбадхаха, хүгжөөхэ тухай партиймнай XXIII съезд онсолон тэмдэглээ. тодорхой хэмжээнүүды хараалаа.

Социалис зөөри хамгаалха, хүгжөөхэ гэһэн гүрэнэй зургаануудай, ниитын эмхинүүдэй хүсэлэл оролдолго нэгэдхэжэ шадабал, ниитын баялигые арьбадхахын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэл бүри үргэнөөр дэлгэрхэ байна.

Социалис зөөри хамгаалхын тула партийна организацинуудай хүтэлбэри доро үнгэргэгдэжэ байһан шалгалта, хиналтын хүдэлмэри олониитэ зоной хүсые үргэнөөр хэрэглэжэ шадаха ниитын эмхи зургаануудай шухала зүйлынь болоно. Иимэ шалгалта эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, дүнгыень согсолон гаргаха хэрэгтэй.

Арадай зөөриин бүрин арьбан байхын тула экономикын, хуулиин болон сурталай хурса зэбсэгүүдые шадамар бэрхээр хэрэглэхэ гээшэ манай шухала зорилго. Социалис зөөри үбэршэлһэн гансахашье хүн хуулиин хэһээлтэдэ оронгүй һалаха ёһогүй. Энэ шухалын шухала асуудалые хүсэндэнь оруулхын, тэрээндэ эзэн ёһоор хандахын тула бүгэдөөрөн эрмэлзэхэ, оролдохо зэргэтэй.

Б. ЦЫДЕНЖАПОВ,
Буряадай республикын прокурор, Гүрэнэй юстициин III шатын советник.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

Чехословакиин пивын заводуудта тон шухала техническэ ургамал—хмелиин хуряалга түлэг дундаа абажа байна. Зураг дээрэ: хмелиин хуряалга. ТАСС-ай фото.

Германиин Демократическа Республика. Эйзенхюттенштадт. Сан түмэр хүйтэн аргаар үйлэдбэрилхэ комплексын түрүүшын ээлжээн «ОСТ» комбинадта ашаглалгада үгтэбэ. Энэнь республикын промышленна шухала барилга болоно. Советскэ Союз туһалалсаа. Зураг дээрэ: совет инженер (наада тээнь) немец нүхэдтэеэ.
ТАСС-ай фото.

РЕДАКЦИДА ЕРЭҺЭН БЭШЭГҮҮДҺЭЭ

ХЭН ХАРЮУСАХАБ?

Цахир тосхон Захааминай аймагай урдын түб байһан хадаа нилээд түбхинэнги, байра байдалааршье, соёл культурын гуламтануудааршье хангагдамал нютаг юм. Эндэ 10 жэлэй һургуули, 8 жэлэй интернат һургуули, нютагай больница, аймагай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин бэлэдхэлэй конторо, харгы зам барилгын участок, колхозууд хоорондын барилгын эмхи гэхэ зэргэ зургаанууд бии. Ажалшад, алба хаагшад, айл зонооршье олон.

Теэд иимэ томо һуурин газарта эмхи журам алдажа, архи уугаад, һамуу һалихай ябадал гаргадаг ушар һүүлэй үедэ олон үзэгдэнэ. Залуухан хүбүүд—Б. Тубанов В. Пунсаков хоёр архиин һогтуугаар Самаганов гэгшые гэмтэтэр сохиһон юм. Мүн Н. Шагдуров, Н. Цырендоржиев гэгшэд баһал хатуу харын охиндо дэмырээд, хулиган аашa гаргаһанайнгаа түлөө сүүдлүүлээ һэн. Энэ мэтын ушар гарадаг.

Гэбэшье, ниитын журам эбдэхэ ябадалые зогсоохо талаар ойлгуулламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри энэ нютагта тон һулаар ябуулагдана. Тосхоной культурын байшанда киноһоо ондоо соёл гэгээрэлэй, хүмүүжүүлгын, олониитын хүдэлмэри тон һулаар табигданхай. Арадай дружина, нүхэдэй сүүд, эхэнэрнүүдэй совет гэхэ зэргэ ниитын эмхинүүд олоной дунда, илангаяа залуушуулай дунда биратай юумэ хүдэлмэри ябуулнагүй.

Эндэхи партийна, комсомолой организацинууд, сомоной Совет ниитын эмхинүүдэй хүдэлмэриие һэргээхэ оншотой хэмжээн абтанагүй.

Тосхоной магазинуудта архи наймаалалгые журамтай болгохо тухай шүүмжэлэл гарадаг. Теэд сельпогой түрүүлэгшэ П. А. Щукин энээниие анхаралдаа абанагүй.

Б. ШОЁНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Захааминай аймаг.

ҺУРАГШАДАЙ БАЯР

Би һаяхан Түнхэнэй аймагай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй заһабарилгын мастерскойе даагша А. С. Поповто хандажа, «ГАЗ-51» түхэлэй машинын мотоорой эбдэрхэй детальнуудые эриһэн байгааб. Мастерскойн хүдэлмэришэд тэрэ дороо тиимэ машинын мотоорой эбдэрхэй детальнуудые суглуулжа, һургуулидамнай үгэһэн юм. Мүнөө тэдэнээ угаажа, сэбэрлээд, тусхай газарта табяабди. Юундэб гэхэдэ, аха классай һурагшадай машинын частьнуудые үзэжэ, ойлгожо абахадань. тэдэ детальнууд аргагүй туһатай байха бшуу. 1968—1969 онуудай һуралсалай жэлдэ манай 9—10-дахи классай һурагшад автомобиль шудалха программатай юм. Толтойн дунда һургуулиин һурагшад иимэ юумэнүүдые үгэһэндэнь тус мастерскойн хүдэлмэришэдтэ өөһэдынгөө баяр баясхалан хүргэнэ.

Б. БИРБАЕВ.
Толтойн дунда һургуулиин машиноведениин багша.

„БУРЯАД ҮНЭНДЭ“ БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„ГЭРТЭЭЛ... ЭРЭ ДОРГОН“

Иимэ гаршагтай шүүмжэлхы корреспонденци «Будамшуугай почтоһоо» гэһэн рубрика доро байгша оной августын 24-нэй номерто толилогдоһон юм. Тэндэ Улаан-Үдэ хотын Советскэ Октябрьска, Железнодорожно районуудай А. И. Шеметов, Я. Н. Коркин, Г. П. Медведев гэгшэдэй архиин һогтуугаар гэртээ хэрүүл гаргажа, һамгаяа, наншадаг, хүүгэдээ айлгажа һүрдүүлдэг, айл хүршэнэрөө зобоодог тухай хэлэгдэһэн юм.

Тус шүүмжэлэл тушаа Буряадай АССР-эй Ниитын журам хамгаалха министр нүхэр Д. ЭРДЫНИЕВ иигэжэ харюусаба:

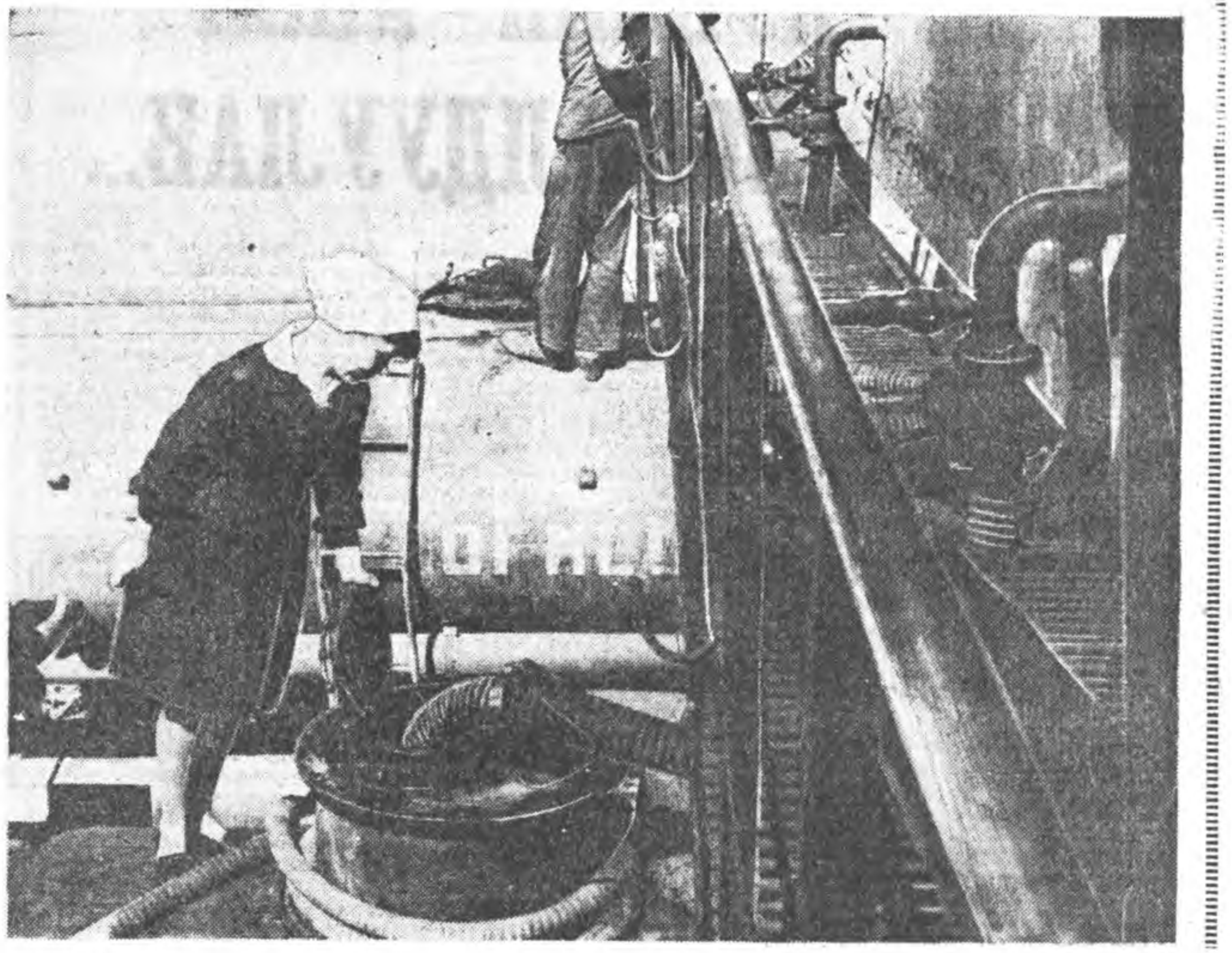
«Танай газетэдэ толилогдоһон «Гэртээл... эрэ доргон» гэһэн материал дотор дурсагдаһан хүнүүд архиин һогтуугаар гэртээ «буһалгаа» гаргадагынь үнэн. Милицин болон арадай сүүдэй органууд тэдэниие дуудажа, ниитын гурим эбдэһэнэйнь түлөө һануулга, хэһээлтэшье үгэжэ байһан юм. Мүнөө милицин хүдэлмэрилэгшэд эдэнэрэй журамгүй ябадал гаргахагүйн хойноһоо ажаглалта табижа байдаг».

ТҮБХЫН ТҮРҮҮН—МАЛШАДАЙ ЗАХИЛААР

Хүдөөгэй зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг Захааминай аймагай комбинат республика соогоо түрүү һуури эзэлнэ. Байгша оной үнгэрһэн 10 һарын түсэб 108 процент дүүргээ. Хүнүүдтэ элдэб туһа хүргэхэ талаар илангаяа ехэ дэбжэлтэтэй. Аймагай зоной 3800 түхэрнгтэй хэмжээтэй элдэб захил 1961 ондо дүүргэгдэһэн һаа, мүнөө жэлэй 8 һарын туршада 70100 түхэригтэ хүргэгдөө гэхэ гү, али 20 дахин шахуу нэмээгдээ.

Һүүлэй үедэ, трикотаж хубсаһа оёдог цехэй эмхидхэгдэһэнһээ хойшо, ээрэмэл нооһон хубсаһа хүнүүд олоор захижа оёулдаг болобо. Энэ оной түрүүшын хахадта 2 мянга шахуу хэһэг элдэб янзын трикотаж хубсаһан нэхэгдэжэ, захиһан ээздтэнь үгтөө гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо хоёр дахин олоор оёгдоод байна. Колхозуудай холын гүүртэнүүдэй малшадһаа трикотаж хубсаһа оёхо захил түрүүшын ээлжээндэ абтадаг юм.

А. АРЧУКОВА.

Улаан-Үдын нефтебазын хүдэлмэришэд республикын хүдөө ажахые шэнгэн түлишөөр хангажа байдаг. Тоогүй олон машиннанууд эндэhээ шэнгэн түлишэ ашажа, холын замда ошоно. Автомашинанууд хододоо ариг сэбэр байха ёhотой. Шэнгэн түлишэ машинануудта эюулэгшэ энээнние нарин шалгажа үзэдэг. Зураг дээрэ эдир залуу комсомолка Галина Каткова цистерныи ариг сэбэрые шалгажа байна.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ХҮДӨӨГЭЙ ГАСТРОНОМ

Эндэ hаяхан, сентябриин 17-до, Хурумхаан тосхондо эдеэ хоолой зүйл худалдадаг шэнэ магазин нээгдэбэ. Хүдөөгэй хэмжээгээр абажа хэлэхэдэ, хурумхаанайхидта ёhотойл гастроном бэлэглэгдэбэ. Һаруул, уужам зал соонь эдеэ хоолой зүйлнүүдые янза янзаарнь худалдаха хэдэн таhагуудта 7 наймаашад нэгэн доро хүдэлнэ.

Октябриин хубисхалай ойн hайндэрhөө нааша номой шэнэ магазин нээгдэхэ. Энэнь мүн лэ хуушан магазинуудhаа hураггүй ехэ: дүрбэн наймаалагша улад зондо ном худалдадаг байха.

Эндэхи совхозой бүтээжэ байhан үйлэдбэрнин барилганууднаа дурдабал, Хурумхаан тосхондо МТМ-эйн барилга дууhуутай байна. Дүшэн автомашина табихаар уужам, ууралаар дулаасуулагдадаг гаражай hуури татагдаад, фундаментнь шудхагдаба.

Р. МАМКИН.

Баргажанай аймагай Хурумхаан тосхон.

«АРСАЛАНАЙ hҮҮЛ» БЭДЭРЭЛГЭ

Яхадай АССР-эй Ольчан гэжэ прискын алта бэдэрэгшэд ашагта малтамал абадаг газар доогуур татаhан нүхэн соохи мүльhэнэй дундаhаа хүршэhэн хээр мориной араг бэе олобо. Мүн мориной хажууhаа мамонтын hоёо шүдэн олдоhон байна. Эдэ яахадаа суг хэбтэhэн байгааб? Энэ морин тэжээмэл байгаа ха гү, али зэрлиг гү? Нимэ асуудалтайгаар эрдэмтэдтэ хандаhан байнабди.

Мориной араг бэеые шэнжэжэ үзэхэдөө, газар доро үнинэй хэбтэhэн гэжэ тодоруулагдаа. Мориной энэ бэе 20—30 мянган жэлэй туршада мүльhэн доро хадагалагдажа байhан бололтой. Тэрэнэй бүхы араг бэеые шэнжэн тодоруулха гэхэдэ, тагалсаг hүүл хоёрынь үгы байшоо. Малталга хэхэ үедэ мориной hүүл, тагалсаг таhа hүрөөд, хадын хэмхэрхэдэ шулуу шоройтой хамта уналсашаhан байжа болоо ха гээд багсаагдана.

Тэрэнэй мүрые мүшхэжэ, hонирхолтой энэ ушарые заатагүй таан элирүүлхэ hэдэлгэ гаргагдаhан юм.

Сэбдэг газарта орожо хүршэhэн юрэ бусын мориной үлэгдэл одоошье олдоо. Балхан горхоной эрьедэ хайр шулуу угаалгын үедэ үнинэй бэдэрэгдэдэг хоёр тагалсаг, hүүл транспортерой лентэ дээрэ харагдаба ха.

— Мориной hүүл иимэл байха гээд hанаhан байгааб,—гэжэ Геологиин институдай эрдэмтэн Роберт Иванович Христофоров тайлбарилна. Юуб гэхэдэ, эртэ урда сагай мориной hүүл узууртаа үhэгүй аад, үзүүр тээшээ бамбагар—арс[...] най hүүлдэл адли б[...] даг юм. Тиин совет [...] дэмтэд үни холо са[...] шухаг амитанай [...] бэеые дэлхэй дээр[...] рүүшынхеэ оложо, [...] амжалта туйлаба.

Хүйтэн болом[...] энэ үнэтэ шухаг о[...] Якутск хото эльгээ[...] хэ юм. Малтагдажа [...] доhон эртэ урда са[...] мориной араг бэ[...] шэнжэжэ үзэхын т[...] СССР-эй Наукануу[...] академи тусхай ко[...] си байгуулаа.

Виктор ХОХЛАЧЕВ. (АПН).

ШАТАР

СПАССКИЙ ШҮҮГДЭБЭ

КИЕВ, сентябриин 18. (ТАСС). Шатараар дэлхэйн түрүү hуурии[...] лөө мүрысэжэ ябаhан гроссмейстернүүдэй дунда үнгэргэгдэhэн зур[...]хи уулзалгын наадан хойшолуулагдаhан байгаа. Эдэнэр хойшолуу[...]hан энэ партияа мүнөөдэр үргэлжэлүүлбэ. Виктор Корчнойн 42-[...] ябадалаа хэхэдэнь, Спасский ойро зуурахана бодожо үзэhэнэй h[...] часыгаа байлгажа, нүхэрөө түрүүшынь амжалтаар амаршалба. Ти[...] нааданайнь тоо 3,5:2,5 болобо. Иигээд байхадаа нааданай тэн хаха[...] гэрбэ. Мүнөөдөө Спасский нэгэ очко үлүүтэй, түрүүлжэ ябана. Ш[...] шад хоорондоо үшөө 6 парти наадаха болоно. Эндэ эрхимлэhэн шат[...] ниинь дэлхэйн чемпион Тигран Петросянтай наадаха эрхэ олохо [...]

Долоодохи наадан үсэгэлдэр үнгэргэгдөө. Спасский сагаанаар [...] hан байна.

ОЛИМПИИН НААДАН—ДЭЛХЭЙН ЕХЭ МҮРЫСӨӨНҮҮДЭЙ НЭГЭН

Мехико хотодо үнгэргэгдэхэ наадануудай дэлхэйн спортын түүхэдэ гол hууринуудай нэгые эзэлхэ гэжэ Москвада болоhон совет, хари гүрэнүүдэй журналистнуудай пресс-конференци дээрэ СССР-эй Спортын бүлгэм болон эмхинүүдэй союзай Центральна Соведэй түрүүлэгшэ С. П. Павлов мэдүүлээ. Нүхэр Павлов олимпиин XIX наадаанда Совет ороной спортсменүүдые толгойлхо юм.

Дэлхэйн энэ ехэ мүрысөөндэ 120 ороной спортсменүүд хабаадалсаха. Токиодохи олимпиин наадаанда 94 гүрэнэй спортсменүүд хабаадалсаhан байгаа. Тэдэнэй дундаhаа Совет ороной спортсменүүдэй команда эгээл олон түлөөлэгшэдөө энэ мүрысөөнүүдтэ эльгээхэ болобо.

Совет ороной космонавт Герман Титов олимпиин нааданай хүндэтэй айлшан боложо ошохонь.

Дүрбэн жэл болоод үнгэргэгдэдэг олимпиин наадануудай илгаань юуб гэхэдэ, политическэ элдэб үзэл бодолтой, ондо ондоо шажантай, олон яhатанай түлөөлэгшэд мүрысөөндэ хабаадана, танилсана. Тиимэhээ Совет ороной спортын эмхинүүд олимпиин наадануудта хабаадагшадтай эб найрамдал, хани барисаа, үгээ ойлголсолгын ёhо заншал сахихые оролдодог, эрмэлзэдэг гээшэ.

Манай Эхэ орон совет физкультурнигуудай урда харюусалгатай уялга, шэнэ зорилгонуудые табина. Тэдэнэй гол шухалань юуб гэхэдэ, орон дотор дэлгэрhэн физкультурна хүдэлөөе олониитын болгохо зорилго байна бшуу.

Энэнэй тулада совет физкультурнигуудай спортын бүлгэм болон эмхинүүд гүрэнэй зургаантай, ниитын түлөөлэгшэдтэй хамта бүхы арга боломжоо хэрэглэн, мүнөө үеын спорт хүгжөөхые оролдодог. Тэрэ тоодо дэлхэйн ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ — олимпиин наадануудта Совет ороной эрхим спортсменүүдые олоор хабаадалсуулха зорилго табидаг.

Олимпиин нааданай суглуулагдамал командада орохо совет ороной спортсмен бүхэнэй урда харгы үргэнөөр нээгдэнхэй байгаа. Энэ командада ехэ амжалта туйлаhан спортсменүүд оруулагдаа. Тиигээд ерэхэлээрэе, манай суглуулагдамал командын гэшүүдэй гурбанай нэгэ хубинь шэнэлэгдэжэ, шадамар бэрхэ спортсменүүдээр hэлгэгдээ. Токиодохи олимпиин наадаанда Советскэ Союзай 52 городой спортсменүүд эльгээгдэhэн hаа, харин мүнөө бүхы 15 союзна республикын түлөөлэгшэд — оронойманай 70 гаран городуудай спортсменүүд мүнөөнэй олимпиин наадаанда хабаадалсаха болобо. Совет оронhоо олимпиин наадаанда ошогшодой хахадhаа олониинь студентнэр, hурагшад, мүн хүдэлмэришэд, багшанар, алба хаагшад, врачнууд, эрдэмтэд болоно.

Болохоор байгаа ехэ мүрысөөндэ эдэнэй хэр зэргээр бэлдэhэн тухай хэлэбэл, олимпиин XIX нааданай дүн гэршэлжэ үгэнэ бэзэ. Тиигээшье hаа, шамбай бэрхэ спортсменүүдтэйбди гэжэ мүнөө сэхэ хэлэжэ шадахабди. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, дүрэ булялдадаг баридаашад Али Алиев, Александр Медведев, штанг үргэгшэд Виктор Куренцов, Ян Тальтс ба Леонид Жаботинский, гимнастнууд Наталья Кучинская, Сергей Диомидов, Зинаида, Михаил Воронинтон, хүнгэн атледууд Надежда Чижова, Янис Лусис болон Ромуальд Клин, фехтовальщигууд Александра Забелина, Галина Горохова, Герман Свешников, Марк Ракита, Алексей Никанчиков болон бусад болоно.

Мехико хотодо манай эрхим спортсменүүдэй список үшөөл нэмэгдэхэ бэзэ гэжэ найданабди. Болохоёо байгаа олимпиин XIX наадан дэлхэйн арадуудай хоорондо эб найрамдалай, хани барисаанай, спортын хүдэлөөнэй улам үргэнөөр дэлгэрхэ нүхэсэл болохонь дамжаггүй.

Олимпиин наадан спортын бүри олон, ехэ амжалтаар суурхаг лэ, эдир наhан, спортын hайн hайхан заншал улам ехээр дэлгэрэг лэ! Пресс-конференциин hүүлдэ нүхэр Павлов журналистнуудай олон тоото асуудалнуудта харюусаа.

(ТАСС).

УРДА ВЬЕТНАМДАХИ ДАЙН БАЙЛДААН

ХАНОЙ. (ТАСС). Тайнинь провинцида хоёр үдэрэй турша соо болоhон байлдаануудай үедэ Урда Вьетнамай патриодууд американ-сайгон сэрэгүүдэй 700 шахуу солдадые усадхаа. Эдэ байлдаанууд сентябриин 13 ба 14-дэ болоо гээд Освобождение агентствын дамжуулгада үндэhэлэн Вьетнамай информационно агентство мэдээсэнэ.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Урда Вьетнамай патриодуудтай болоhон шэрүүн шанга байлдаануудай үедэ американ сэрэгүүдhээ 150 хүн алуулhан, шархатаhан байна гээд АП агентствын Сайгондохи корреспондент мэдээсэнэ. Байлдаанууд демилитаризованно зоноhоо урдуур сентябриин 16 ба 17-до болоо. Американ сэрэгэй томо баазын байдаг Дананг шадар сайгон сэрэгэй подразделени ехээр үнгүүлээ. Сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй отрядтай ойро зуурхана туласалдахадаа, энэ подразделени мүн лэ 150 шахуу хүнөө алдаhан байна. Баазань миномёдуудаар буудагдаа.

ХАРИИН АЖАГЛАГШАД НИГЕРИДЭ ЕРЭБЭ

ЛОНДОН. (ТАСС). Хариин сэрэгэй гурбан ажаглагшад —генерал-майор Артур-Роб (Швеци), генерал-майор Генри Александер (Англи), генерал-майор Милрой (Канада) Нигериин федеральна правительствын уряалаар Лагос ерээ.

Рейтер агентствын корреспондентын Лагосhоо мэдээсэhэнэй ёhоор, ороной зүүн районуудта федеральна правительствын хэжэ байhан ябуулгануудай хойноhоо эдэ хүнүүд ажаглалта хэхэ байна. Федеральна сэрэгүүд доботолго хэхэдээ, сэрэгэй ябуулгануудай болоhон районуудай энгэй хүн зониие хашадаг хэhээдэг гэhэн зэрэб үгэ Зүүн Нигериин ударидагшад тараадаг байгаа бшуу. Эдэ зэрэб үгын худал хуурмаг байhые элирүүлхын тулада Нигериин правительство тус ажаглагшадые уриhан байха юм.

ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД

БРЮССЕЛЬ. (ТАСС). Орон доторхи политическэ ба экономическа байдал тухай асуудалые Бельгиин Компартиин ЦК-гай Политбюро өөрынгөө заседани дээрэ хаража үзөө. Эндэ толилогдоhон коммюнике соо нигэжэ хэлэгдэнэ. «Хүдэлмэреэр хангалгын талаар байдал горитойгоор муудаа» гэжэ ЦК тэмдэглээ. Оройдоошье ажалгүй болоhон хүнүүдэй тоо жэлэй турша соо 20 процентээр нэмээ. 25.000 залуу хүнүүд ажал хүдэлмэригүй юм. Хүдэлмэришэдэй ажалhаа дахяад олоор гаргагдажа, предприятинуудай хаагдажа байhан тухай соносхогдоо.

Иран. Ороной зүүн талын хубидахи Хорасан провинциин райондо газарай ехээр хүдэлhэнhөө уламжалан, 8 мянга гаран хүн гэмтэжэ үхөө, мүн лэ эды шэнээн хүн шархатаа, олон город ба тосхонууд hандаргагдаа, хэдэн арбаад мянган хүн гэр байрагүй үлөө. Газарай хүдэлhэн райондо абаралгын хүдэлмэри хэгдэhэн, тэрээндэ авиаци хабаадаhан байгаа. Зураг дээрэ: Дан Истабас тосхондо hандарhан гэр байранууд.

ЮПИ-гэй—ТАСС-ай фото.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН СААНАhАА

СОЦИАЛИЗМЫН БАЙДАЛЫЕ БЭХИЖҮҮЛХЭ

ПРАГА. (ТАСС). СССР-эй ба ЧССР-эй хүтэлбэрилэгшэдэй Москвада болоhон хэлсээнэй дүнгүүдые hайшааhан бэшэгүүд Чехословакиин эрхэтэдэй зүгhөө Прагадахи Совет посольствод орожол байhаар. «Московско хэлсээнүүдые шууд сэхээр, наринаар дүүргэхэ гээшэ Чехословакидахи оршон байдалые, бүхы ажабайдалые заhаруулха гансахан лэ үндэhэ hуури болоно гэжэ бидэнэр ойлгонобди. Москвадахи шиидхэбэринүүдэй удхые тайлбарилха гээшэ бүхы партийна комитедүүдэй ба КПЧ-гэй организацинуудай зорилго болоно. Гэбэшье зарим хүтэлбэрилхы hалбаринуудай энээниие шухала шэглэл руунь үшөөл хэдэггүй байhые бидэнэр тэмдэглэхэ ушартай болонобди» гээд Прагын Смихов районой бүлэг коммунистнууд бэшэнэ.

Чехословакиин коммунистнуул, партийнабэшэ хүнүүд, хүдэлмэришэд, таряашад, ажалша интеллигенциин түлөөлэгшэд Совет посольстводо бэшэнэ. Баруунай үзэл баримталдаг, социализмда харша хүсэнүүд hүйдхэлтэ хүдэлмэреэ хэhэн зангаараа, тэрэнээ Москвадахи хэлсээнүүдые дүүргэлгэ таhалдуулхын тулада мүнөө гол түлэб зорюулна гээд бэшэгүүд соо тэмдэглэгдэнэ.

Канадын премьер-министрэй хэлэhэн үгэ

ОТТАВА. (ТАСС). Канадын парламентын общинануудай палатын заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, премьер-министр Пьер Эллиот Трюдо Канадын дотоодын ба гадаадын политикын зарим асуудалнуудта тогтоо.

Тусхайлбал, США-гай ба Канадын хоорондохи харилсаануудта бэрхэтэй асуудалнууд хододоо гарана гээд премьер-министр тэмдэглээ. «Канада хадаа бэеэ даанги байлгаяа аршалхые, дэлхэйн оршондо Холбоото Штадуудhаа дулдыданги бэшэ үүргэ дүүргэхые хүсэнэ» гээд Трюдо онсолон тэмдэглээ.

Канадын олон эрхэтэдэй үгытэй ядуугаар hуудагынь эгээн лэ орёо асуудал байhан зангаараа гээд ороной дотоодын байдалда тогтоходоо тэрэ мэдүүлээ. «Канадын олон райондо үгытэйшүүл бии» гээд тэрэ тэмдэглээ. Канадын олон район мүнөө хүрэтэр экономическа талаараа hулаар хүгжэнги, хүдэлмэригүйшүүл олон гэжэ премьер-министр мэдэрээ.

ЧЕХОСЛОВАКИДАХИ БАЙДАЛ

КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй заседани Прагада сентябриин 17-до болложо, энэ оной августда Москвада болоhон совет-чехословак хэлсээнэй үедэ туйлагдаhан үгэеэ ойлголсолгын ямараар дүүргэгдэжэ байhан тухай мэдээсэлые зүбшэн хэлсээ, Чехословакидахи дотоодын политическэ байдалай хүгжэлтэдэ сэгнэлтэ үгөө. Чехословакиин ЧТК гэжэ телеграфна агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, абаhан уялгануудаа, мүн хэлсээнүүдые шууд сэхээр бэелүүлхэ хараа шугамай баримталагдажа байhые Президиумэй заседани дахяад лаблан баталаа, энэ хараа шэглэлые бэелүүлхэ замда тохёолдодог бэрхэшээлнүүдые яажа дабаха тухай тодорхой дуралхалнуудые зүбшэн хэлсээ. Москвада сентябриин 10-да правительствын түрүүлэгшэ О. Чернигэй хэhэн хэлсээнүүдэй үрэ дүндэ Президиум hайшаалтай сэгнэлтэ үгэhэн байна.

ЧССР-эй гүрэнэй-хуули ёhоной байгууламжа тухай асуудал КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй энэ заседани дээрэ мүн лэ зүбшэн хэлсэгдээ. Бусад хэдэн асуудалнуудые, тэрэ тоодо мүнөө үедэ хилын саана байhан Чехословакиин Компартиин гэшүүдэй политическэ үгэнүүдые хэлэдэг тухай асуудалые хаража үзөө. КПЧ-гэй гэшүүд партиин хараа шугамые бүрин хүтэлбэри болгохо ёhотой, хэрбээ энэ политическэ хараа шугамда элитээр эсэргүүсэhэн үгэнүүдые КПЧ-гэй гэшүүнэй хэлээд байгаа hаань, бүхы ушарта уставай ёhоор тэдээн тушаа шухала тобшолонууд хэгдэхэ гэжэ КПЧ-гэй Президиум шиидхээ.

Тааруугүй ябуулга хэhэнэйнгээ түлөө ЧССР-эй правительствын түрүүлэгшын орлогшын тушаалhаа О. Шик сүлөөлэгдөө гэжэ совет хэблэлдэ мэдээсэгдээ hэн. Мүнөө тэрэ дахяад Югослави ошоод байнхай, Чехословакиин посольствын дэргэдэхи экономическа асуудалнуудай талаар тусхай советнигэй шэнэ тушаал даажа байhанаа хэрэглэн, Москвадахи хэлсээнүүдые дүүргэхэ талаар КПЧ-гэй ЦК-гай, правительствын тодорхойлhон хараа шугамда Шик эсэргүүсэhэн зангаараа.

Тиссэ дээрэхи Чиернэдэ, Братиславада ба Москвада үгэеэ ойлголсолго тушаа Баруун Германиин «Бремен нахрихтен» гэжэ газетэдэ интервью үгэхэдөө, тэрэ бүдүүлигээр хазагайруулhан байха юм. Шик гэгшын хэлэhэн үгэ мүнөөнэй эрхэ байдалда баруунай үзэл баримталагшадай хэрэглэдэг тактикын тодо жэшээнь болложо үгэнэ. Тэдэнэр социализмда харша, баруун гүрэнүүдэй тала баридаг үзэл бодол ба ябуулгануудаа «национальна нэгэдэл» тухай, нягта жагсаал тухай хуурмаг мэдүүлгэнүүдээр далдалдаг байха юм. Хэнтэй, ямар программада үндэhэлэн нэгэдэхэ тухай тодорхойлоогүй. «Нэгэдэл» тухай уряа оппортунис уряа болоно. Чехословакидахи мүнөөнэй эрхэ байдалда тус уряа хархис этэгээдүүдэй hүйдхэлтэ ябуулгануудые дал[...] халхабша болложо үгэдэг байна [...]

Орон- доторхи байдал гури[...]хые Чехословакиин ажалшадай [...] мэлзэхэ ёhоороол эрмэлзэдэгыень [...] руунай үзэл баримталдаг этэгээ[...] өөhэдынхеэрээ тайлбарилхые: п[...]тическэ ажабайдалай талаар гур[...] шуулгаhаа, Чехословакиин Комму[...] партиин хүтэлбэрилхы үүргэ б[...] жүүлхэhээ, хархис хүсэнүүдые [...] шэлхэhээ, политическэ тала[...] гансаардуулхаhаа зайсахые hэд[...]

Чехословакиин хэблэлэй за[...] органууд хадаа оршон байдалые [...] римшуулха тухай асуудал [...] тал Чехословакиин газар дээр[...] союзна сэрэгүүдые гаргалгада ха[...] дана гэжэ харуулхые зорюута о[...] доно. Энэнь тушаан болоhон ушар[...]шэ юм. Баруунай үзэл барим[...] хүсэнүүд союзна сэрэгүүдэй гар[...] даhанай hүүлээр «хамаг юу[...] өөhэдынгөө hуури олохо» гэжэ [...] дэнэр хэлэдэг байна бшуу. Рев[...] цида харша этэгээдүүд хадаа со[...] сэрэгүүдэй гаргагдаад байхада өө[...] дынгөө ябуулгые эдэбхитэй болго[...] ди, социализмын ба пролетар[...] интернационализмын хараа, бо[...] шууд сэхээр баримталагша[...] хашаха хэhээхэбди гэжэ найд[...] байна бшуу. Эдэ харша хүсэ[...] элдэб мэхэ, булхайнуудые гарг[...] хамагай түрүүнлэ ниитын инфор[...] циин органуудта өөhэдынгөө к[...] нуудые үлөөхые эрмэлзэнэ гэжэ о[...] тоото баримтанууд гэршэлжэ үг[...] Тэрэшэлэн, Москвагай хэлсээнүү[...] дүүргэхын тулада КПЧ-гэй ЦК-[...] ба ЧССР-эй правительствын аб[...] байhан хэмжээнүүдые саг зү[...] зүбшөөжэ байhан хэбэртэйгээр [...] хүсэнүүд өөрынгөө хүдэлмэри эм[...]хээд, нэгэн доро элэ хэлсээнүү[...] эсэргүүсэхыень олониитые тух[...] hэдэлгэ гаргана.

Чехословакиин арадай шухала [...] туhада, тэрэнэй социалис туйла[...] нуудтань баруунай үзэл баримта[...] хүсэнүүдэй ябуулгын ямар ехэ аюу[...]тай байhые ЧССР-эй ажалшад бү[...] эли тодоор мэдэрдэг болложо бай[...] Энээн тухай партийна суглаан[...] дээрэ коммунистнуудай хэлэhэн үг[...] нүүд, Национальна суглаанай деп[...] тадуудай хэлэhэн үгэнүүд, энэ он[...] сентябриин 13-да Национальна су[...] лаан дээрэ ЧССР-эй правительствы[...] хэhэн мэдүүлгэ гэршэлжэ үгэнэ.

ЧССР-тэхи оршон байдалай уда[...] дараалан заhаржа байхада, хара[...] ябуулгануудые элитээр хэхыень ре[...]волюцида эсэргүү хүсэнүүдые ту[...]хирхые НАТО гэжэ сэрэгэй бүлэгэ[...]лэй ехээр hэдэдэг байhанда анха[...]рал хандуулхаар. Имагтал иимэ зо[...]рилгоор НАТО-гой гэшүүн гүрэнүү[...] Европодохи оршон байдалые бү[...] шахардуу шанга болгоно. тиихэтэе[...] хамта социалис оронуудта НАТО-гой бүлэглэлэй бүри ээрхэг түримхэйгөөр хандахынь тула энэ шахардуу байдалые хэрэглэхэ hэдэлгэ гаргана.

ТАСС, сентябриин 18.

Палестинын партизануудай ябуулга

БЕЙРУТ. (ТАСС). Эзэмдэгдэhэн араб газар дээрэ Иордан мүрэнэй нугада үнгэрhэн неделиин эсэстэ Палестинын партизануудай хоёр дахин ябуулга хэхэдэ, Израилиин 23 солдат алуулhан гү, али шархатаhан байгаа гээд Палестинын «Национальна сүлөөрэлгын» организациин эндэ толилhон коммюнике соо хэлэгдэнэ. Израилиин хоёр сэрэгэй машина, хэдэн пулемет мүн лэ усадхагдаhан байгаа.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Политическэ информаци» гэhэн түрүү бэшэг. «Ленинскэ ажалай вахтын баатарнууд» гэhэн рубрика доро информацинууд. «hолоомоной конвейер дуу шуугүй»—А. Рыжковой корреспонденци. Сабшалан hайжаруулха hарын эхилhэн тухай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Үүсхэлыень ёhотойгоор дэмжэхэ»—М. Калмыковагай статья. «Ёhотой хөөрэлдөөн юундэ болоогүйб?» гэhэн В. Орловой статья. Түрэл орон доторнай. Манай хөөрэлдөөн.

Гурбадахи хуудаhанда: «Үнэтэй дүшэн табан минута» гэhэн Л. Мартыновагай статья. Хилын саанаhаа ерэhэн телеграммануд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: нютаг нютагай hонин. АПН-эй очерк. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

18 часhаа «hурагшадта искусство тухай» гэhэн дамжуулга. 18 час 35 минутаhаа киноочерк. 18 час 55 минутаhаа хүүхэмэ. 19 час «Холо, ойрын hонин». 19 час 20 минутаhаа «Уран зураша Петров-Водкин» гэhэн киноочерк. 19 час 40 минутаhаа «Новатор» гэhэн телевизионно журнал. 20 час 25 минутаhаа «Хадануудай хира» гэhэн телевизионно фильм. 21 час 30 минутаhаа ТАСС-ай лентээр абтаhан мэдээсэл. Сагай уларил. 21 час 35 минутаhаа «Неуловимые мстители» гэhэн уран hайхан фильм.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэhэнэй ёhоор, мүнөөдэр республика доторнай бүрхэгшэг байха, шиг нойтон унахагүй. Баруун хойноhоо hулханаар hалхилха. Түнхэнэй, Ахын аймагуудта 2—7, бэшэ нютагуудта 7—12 градус дулаан, Улаан-Үдэдэ hүниндөө 0—2 градус хүйтэн, үдэртөө 9—11 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—69-36, 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-02, машинное бюро—57-63, фотолаборатория—53-81.

Гор. Улан-Удэ, типография Управления по печати при Совете Министров БурАССР.
Н-01929. Зак. № 933.